

VILÁG
népünk

Keresztény szellemiségű
interregionális havilap

23. szám
2023. március

REMÉNYE

„Várjuk a mi boldog reménységünket, a mi nagy Istenünk és üdvözítőnk, Jézus Krisztus dicsőségének megjelenését.”

(Titusz 2:13)

SEGESVÁR CSODÁLATOS, KÖZÉPKORI VÁROSA

Segesvár

Segesvár dombon épült várát bejárni mindig egy élmény volt. A helység nevét az ősi magyar *ség*: domb adja, tehát *Séges vár*: dombos, dombon épült várát jelent. A német Schäßburg elnevezés a magyart utánozza.

A német nyelvterületek nyugati részéről II. Géza telepített ide a 12. század második felében németajkú lakosokat, kiket később, miként Erdély egészében történt, szászoknak neveztek el. Nyelvük inkább a luxemburgi tájszóláshoz hasonlít.

A dombon épült vár helyén egy korábbi, székely erőd romjait fedezték fel az utóbbi időkben. Az 1241-

Segesvár részlete dél felől. Jobbról balra: a volt Tanácsház (Rathaus) – ma polgármesteri hivatal; a Kolostor-templom; a díszes tetejű Óra-torony; a szász iskola háromszintes bentlakása. A templom előtt a Kovácsok bástyája látható.

Tartalom

Világ Reménye

23. szám, 2023. március

Segesvár	1
Istenes Versek	4
Egészségünk	
A változás ideje	5
Az Alzheimer	
álarcai	8
A hónap receptjei	11
A reformáció története	
Az angol reformáció (1) ...	12
Gondolat	16
A Biblia imái (4.)	17
Erdélyi Bibliaiskola (16)	20
Édes anyanyelvünk.....	23
Reinkarnáció	27
A magyarok története (14) ..	33

es mongol betörések miatt meggyengült ország megerősítésére kezdetben IV. Béla, majd egyéb

királyok német telepeseket hívtak be Erdélybe, akik ezután, a századok folyamán több, kőfallal,

A Kolostortemplom (14. század). A mellette álló 12. századi domonkosrendi kolostort a 19. század végén lebontották, s helyén áll a polgármesteri hivatal

A vár főtere a Szarvas-ház fogadóval (jelenleg panzió és vonzó, ódon hangulatú vendéglő)

bástyákkal megerősített várost építettek (pl. Segesváron kívül Brassót, Nagyszebent, Kolozsvárt, Besztercét, Szászvárost, stb.), s ugyanígy falvaikban számos erődtemplomot.

II. András király volt az, aki a szász telepéseknek kiváltságokat biztosított, melyeket végül a XVIII. század végén, 1785-ben a Habsburg császár, II. József szüntetett meg. Segesvár citadellája tizenöt bástyával rendelkezett (melyek mindegyikét egy céh védte, és amelyekből mára kilenc maradt), és veszedelem esetén több ezer ember menekülhetett ide. A német lakosok kézművesek voltak (szabók, cipészek, kovácsok, lakatosok, takácsok, stb.) A várost a városi tanács igazgatta, melyet a céhek választottak.

Segesvár kiváltságai közé tartozott az is, hogy más nemzetből való – még magyar sem – vásárolhatott itt telket vagy házat. Pl. 1630-ban itt választották fejedelemmé I. Rákóczy Györgyöt, és ő szeretett volna itt egy házat is

szerezni, ám a városi tanács megtagadta.

Segesvár lakói 1554-ben fogadták el a lutheri reformációt. A várdomb tetején álló 14. századi Bergkirche (Hegyi Templom) ek-

számláltak. Ebből 5.500 volt a német, 2.600 a magyar, s kb. 3.000 a román.

1948-ban a 16.000 lakosból 6.300 volt német, 2.100 magyar, és a többi román.

kor lett katolikusból evangélikus vártemplommá (képét lásd a borítófotó bal felső részében).

A 20. század elején negyedmillió volt az erdélyi szászok száma. A második világháború eseményei idején, meg a kommunizmus évei alatt az erdélyi szászok jó része elmenekült, vagy áttelepedett az anyaországukba. 1990-ben még 95 ezer szász élt itt, de ezek nagyrésze is néhány év alatt elment.

Segesváron 1910-ben 11.500 lakost

A várdomb csúcsához közel épült Szász Iskola, a Bergschule (Hegyi Iskola). Ma Josef Haltrich Líceum, vegyes német–román nyelvű oktatással

Az iskolához felvezető, fedett Diáklépcső, a Schülertreppe (1642)

Ma 28 ezer lakosából néhány ezer a magyar, és kb. három-négy-száz a német.

Az évszázadok folyamán a város sokat bővült, főleg déli irányba, míg a kommunizmus éveiben tömbház-lakónegyedek épültek, de a város keleti határában, szerencsére megkímélve a régi, történelmi negyedeket.

A szászok eltávoztával az óváros számos részlete, épülete mára

sajnos egyre inkább lepusztult képet mutat. Hiába vár az UNESCO Világörökség része, mint általában a honi szász építészeti emlékek legtöbbszörével történik (templomokkal, falvakkal, várakkal), valódi rendbetételéhez és fenntartásához nincsen elegendő anyagi fedezet.

A szászok, zsidók, s lassan-lassan a magyarok eltűnésével a hajdan sokszínű, történelmi Erdély

Az Önművesek bástyája

visszafordíthatatlan, mind kulturális, mind lelki veszteséget szenved.

(J. E.)

Istenes Verseks

Harmati Gyöngyi

Ki vagyok én?

Én vagyok Káin, aki ölni kész.
Én vagyok Jákob, aki csalni kész.
Én vagyok Zákeus, aki pénzéhes.
Én vagyok Péter, aki tagadásra kész.

Én vagyok Tamás, aki kicsinyhitű.
Én vagyok Júdás, aki árulásra kész.
Én vagyok Jónás, aki menekülni kész.
Én vagyok Éva, aki hisz
az ámtásnak.

Óh, jaj!!!
Ők mind én vagyok,
De ki vagyok én?

Lényem vackán ridegen
didereg
Az emberszerű
embertelenség.

Sík Sándor

Soltig-e vagy hazáig?

Ne hívatok, nagy hegyek,
Magamtól is elmegyek.

Fáim, ti se küldjeteK,
Úgy sincs nyugtom köztetek.

Kanyarog az öreg út.
Lábam alól majd kifut.

Fojt a por és tör a kő,
Hol van már a delelő!

Delelőtől estelig
Jaj de hamar eltelik

Temetőből fúj a szél,
Megy az ember, mendegél.

Honnan? hova? merre? mért?
Én se mondom, te se kérdd.

Fut a felhő, fut a szél.
Aki ember, holtig él.

Ember voltam idáig,
– Holtig-e, vagy hazáig?

Sík Sándor (1889–1963), budapesti származású piarista tanár, író, költő volt. 1947-től a rend magyarországi tartományfőnöke. Felszólalt a zsidóüldözés ellen, és nem hajtott fejet a kommunista diktatúrának.

Egészségünk

A változás ideje

A gondolkodás vagy a cselekvés szintjén történő változtatás kellemetlenséget, alázatot, bizalmat, erőfeszítést, bizonytalanságot, félelmet, bátorságot, kitar-

tást feltételez; azt jelenti, hogy minden nap kicsit más emberré válsz. Miért állnak ellene az emberek a változásnak?

Semmelweis Ignác, az anyák megmentője

1818-ban, Budán született meg Semmelweis Fülöp Ignác, Semmelweis József kiskereskedő, és Müller Terézia ötödik gyermekéént. 1844-ben szerzett orvosi diplomát Bécsben, és ugyanott kezdte el szakmai tevékenységét a szülészeti klinikán.

Már nagyon korán foglalkoztatni kezdte a gyermekági láz, amely betegség a nőknél szülés (vagy akár abortusz) utáni fertőzés következtében alakult ki. Emiatt az elhalálozási arány a nők körében 25-30 százalékos volt, vagyis 10 nő közül, aki az akkori kórházi körülmények között szült, 2-3 meghalt a szülés után.

Akkoriban a nők leggyakrabban otthon szültek, de a szegényebbek, a veszélyeztetett terhesek vagy akik házasságon kívül estek teherbe, kénytelenek voltak kórházban szülni, ahol ki voltak téve ennek a veszélynek. Az orvosok abban az időben úgy gondolták, hogy a gyermekági láz olyan tényezők miatt alakul ki,

mint például a zsúfoltság, a szelőlötlen kórterem vagy a szoptatás elkezdése. Semmelweis másra gyanakodott, és elkezdte kutatni a betegség okait, de beleütközött a főnöke és munkatársai ellenkezésébe, akik szerint ez a betegség előreláthatatlan.

De Semmelweis nem tágított. Megfigyelte, hogy azon a két osztályon, ahol dolgozott, eltérő volt az elhalálozási arány.

Az 1-es számú osztályon 2-3-szor nagyobb volt, mint a 2-esen. A két osztály csak annyiban különbözött egymástól, hogy az 1-esen orvostanhallgatók gyakorlatoztak, míg a 2-esen bábák dolgoztak. Megfogalmazódott benne a

gyanú, hogy a hallgatók kintről behoznak valamit, amikor az osztályra érkeznek. E gondolat csak tovább erősödött benne, amikor egyik barátja meghalt, miután megvizsgált egy olyan nőt, aki később belehalt a gyermekági lázba.

Arra a következtetésre jutott, hogy a gyakorló diákok, **akik a boncteremből érkeztek** (ahol gyermekági lázban meghalt nőket vizsgáltak), valamit magukkal hoznak, és ezt átadják az egészséges nőknek. **Akkoriban még nem ismerték a főleg Louis Pasteur** által később bebizonyított **csíra-elméletet**, nem tudták azt, hogy a fertőző betegségek parányi kórokozók miatt lépnek fel, és így nem tartották szükségesnek a kézmosást.

Semmelweis ezt követően minden vizsgálat előtt bevette a **kötelező kézmosást klóros oldattal**. Az érintett osztályon az elhalálozási ráta ezután töredékére esett

vissza, azaz **18 százalékról kicsit több mint egy százalékra csökkent**, sőt, 1848 márciusában és augusztusában egyetlen elhalálozás sem történt. A fiatal egyetemisták

Semmelweis Ignác (1818–1865)

Utasítvány

a pesti m. k. egyetemi, szülészeti kórodán tanuló és tanulónők részére, a gyermek ágyi-láz elhárítása végett.

A gyermek ágyi-láz legnagyobb részben akkint származik, hogy tanuló és tanulónők szétbomlott állati anyaggal bemocskolt ujjal vizsgálják a szülönőket. Az ujjak ilyenén bemocskolása történik, ha a vizsgálók rohadt hullával, bomlott állati anyagot termő gyerek-ágyasokkal foglalkoznak, vagy az orvos-sebészi küteg, nő-gyógyászati kórodákon hason-terményű kóreseteket kezelnek.

Ennek következtében oly orvosok, kik hullával, vagy a fennemlített kóresetekkel foglalkoznak, a gyakorlati szülészetre fel nem vehetők, ilyenek p. o. a leiró és kór-boneztan segédei, a sebészeti kórodák és osztályok segéd-orvosai, a műtő növendékek stb.

A gyakorlati szülézet-tanuló és tanulónői kötelezettenek, minden vizsgálat előtt és után, kezeiket a szülteremben kihelyezett chlor-olvadékban addig mosni, míg azok sikamlóssá nem váltak.

A mosások nem kellő teljesítői a szülészeti tanfolyamról eltiltatnak.

Miután a szülések és szülésznök magán-gyakorlataikban el nem kerülhetik, hogy bomlott anyagot szolgáltató betegekkel érintkezésbe ne jöjjenek, azért nekik szorosan javaltatik, hogy minden szül-vizsgálat előtt s után kezeiket chlor-olvadékban szorgosan megmossák, nehogy ennek elmulasztása által a gyermekágyi-láz kitörésére okot adjanak.

Pest, május 27-én, 1861.

Semmelweis Ignác,

egyetemi szülészeti tanár.

Semmelweis utasítványa a kézfertőtlenítést illetően (1861)

elismerték Semmelweis felfedezésének jelentőségét, azonban a főnöke továbbra is ugyanolyan kritikusan viszonyult hozzá (talán nem feltétlenül az ellenkezés kedvéért, hanem mert valószínűleg nem értette meg miről van szó).

Az 1848–49-es forradalomban való részvétele miatt Semmelweis szakmai nehézségekbe, a bécsi hivatalok ellenségességébe ütközött. Megpályázott egy tanári állást a Bécsi Egyetem Bábaképző szakán, de visszautasították.

Amikor később újra megpróbálta, felvették, de számára megalázó feltételekkel. 1850-ben végül eldöntötte, hogy visszatér Pestre, ahol aztán hat évig a Szent Rókus kórházban dolgozott.

Egy gyermekágyi láz okozta járvány idején saját kérésére osztályvezető lett. Intézkedései gyorsan visszaszorították az elhalálozást, úgy hogy a következő években ennek az aránya általában csupán 0,85% volt. Ugyanebben az időszakban például a bécsi és prágai szülészeten az elhalá-

lozási arány ennek akár több mint tizenötszöröse is volt: 10 és 15 százalék között mozgott.

1855-ben kinevezték a Pesti Egyetem szülészeti professzorává, 1857-ben pedig felkérték a Zürichi Egyetem szülészeti tanszékének vezetésére, amelyet azonban visszautasított. Ám Bécs továbbra is ellenségesen viszonyult hozzá. Például, a *Wiener Medizinische Wochenschrift* – egy korabeli rangos osztrák orvosi folyóirat – kiadója azt írta módszeréről, hogy „ideje megállítani egyszer s mindenkorra ezt a klórosoldat-hóbortot”.

Semmelweis 1861-ben megjelentette a legfontosabb írását: *Die Ätiologie, der Begriff und die Prophylaxis des Kindbettfiebers* (A gyermekágyi láz etiológiája,¹ fogalma és megelőzése). Elküldte mindegyik jelentősebb szülészeti intézménynek, de a legtöbb helyen sajnos ellenállással fogadták. Az előítélet és a tudatlansággal társuló tekintély súlya elnyomta hát az újítás lehetőségét. Ezután számos levelet írt különböző országok orvosprofesszorainak, érdemleges válasz nélkül. Egy németországi orvoskonferencián, amelyen számos tudós vett részt, a legtöbb előadó – Rudolf Virchow patológust is beleértve – elutasította az állításait.

Az elutasítással szembeni küzdelem évei felemésztették a lelki erejét. 1865-ben idegösszeroppanást kapott és „jóakarói” cselrel a bécsi pszichiátria intézetbe internálták be, ahol a hamarosan a korszak brutális módszerei, a rossz bánásmód végeztek vele. Ironikus módon fertőzés miatt halt meg, amely még a megbetegedése előtt, a jobb kezén végzett műtét helyén kezdődött. Amiatt

¹ Az orvostudományban az *etiológia* a betegségek okait, hátterét kutatja

**Semmelweis szobra a róla elnevezett
orvostudományi egyetem udvarán, Budapesten**

halt meg, ami ellen egész szakmai életében küzdött.

1882-ben Pasteur ugyancsak titáni harcát követően a csíra-elmélet elfogadásra talált a tudományos világban. Az orvostudomány végül elismerte Semmelweis Ignác elméletét is, amelynek köszönhetően mindmáig több millió ember életét mentették meg.

Ezekben a pillanatokban talán a csodálat és a megdöbbenés vegyes érzéseivel küszködsz. Visszatekintve a múltba, talán feltesszük magunkban a kérdést: hogy követhettek el az emberek ilyen nagy hibát? Miért nem fogadta el az orvosi világ már kezdetben Semmelweis felfedezé-

sét? Mondhatnánk, hogy teljesen érthetetlen. Ugyanezt a kérdést fogják feltenni valószínűleg az emberek 100 vagy 200 év múlva a mi időnkre gondolva – ha tartana még akkor a földi élet.

A probléma nem egy adott jelenség racionalitásában keresendő, hanem az embernek a **változással szembeni ellenállásában**. A gondolkodás vagy cselekvés szintjén történő váltás kellemetlenséget, bizonytalanságot jelenthet, ugyanakkor alázatot, bizalmat, erőfeszítést, bátorságot, kitartást feltételez; azt jelenti, hogy minden nap kicsit más emberré válsz.

Miért állnak ellen az emberek a változásnak? Mert ezt kezdetben

személyes veszteségnek fogják fel, valami furcsa dolognak, a hagyományos életmódjuk, felfogásuk megtagadásának. A változás nehéz, mivel egy védekező pszichológiai mechanizmussal rendelkezünk, amely sajnos megakadályoz abban, hogy az igazságot mindig annak forrásánál keressük.

Íme, végezetül néhány idézet John C. Maxwell: *Néha nyerünk, néha veszítünk* című könyvéből, amelyek segíthetnek változtatni az életeden. (Az első négy idézet magától Maxwelltől származik.)

„A változás mindig furcsán hat. Mivel számunkra eddig szokatlan dolgokat feltételez, nem tűnik helyesnek.”

„A legtöbb ember csak olyan mértékben változtat, hogy megszabaduljon a problémától, de nem eleget ahhoz, hogy megoldja.”

„A legtöbb ember a jelenlegi helyzetén próbál változtatni, a jobb élet érdekében, ahelyett, hogy önmagán változtatna a helyzet javítása érdekében.”

„A legtöbb ember nem fizeti le azonnal a változás árát, a végén pedig sokkal többet fizet, amiért nem változott.”

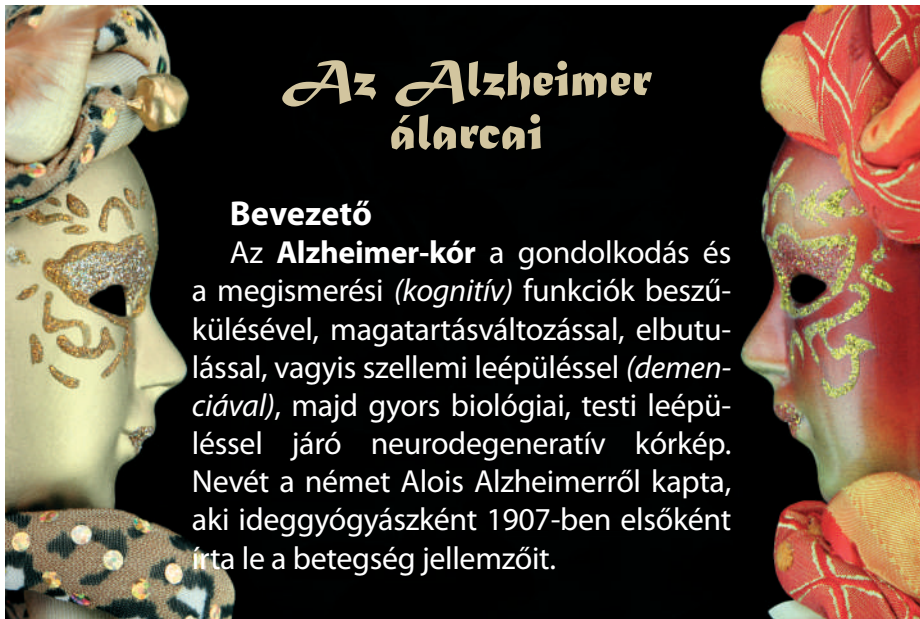
„Senki sem fedezhet fel új területeket, ha előtte nem egyezik bele, hogy egy ideig nem fogja látni a látóhatárt.” (André Gide)

„Minden dologért, amit nyerünk, valami mást elveszítünk.” (Ralph Waldo Emerson)

Ideje hát változtatni!

Paul Dobrescu,
orvosasszisztens

(Átvéve az *Élet + Egészség* havilap 2020/1. számából, a kiadók engedélyével.)

Az Alzheimer álarcai

Bevezető

Az **Alzheimer-kór** a gondolkodás és a megismerési (*kognitív*) funkciók beszűkülésével, magatartásváltozással, elbutulással, vagyis szellemi leépüléssel (*demenzával*), majd gyors biológiai, testi leépüléssel járó neurodegeneratív kórkép. Nevét a német Alois Alzheimerről kapta, aki ideggyógyászként 1907-ben elsőként írta le a betegség jellemzőit.

2005-ben világszerte több mint 24 millió ember szenvedett demenciában, ennek kb. 70 százalékát az Alzheimer-kór tette ki, gyakorisága azonban rohamosan emelkedik: 2010-ben már 35 millió demens beteg élt a Földön. Ez a szám nagyjából 20 évente meg fog duplázódni, így 2030-ra előreláthatólag mintegy 65 millió ember szenved majd demenciában. Előfordulása az életkor előrehaladtával növekszik, a 65 év felettek kb. öt százalékát, a 80 év felettek kb. 20 százalékát érinti. Magyarországon 200 ezren szenvednek ebben a betegségben. (wikipedia.hu)

Aki ismert Alzheimer-kóros betegeket, vagy gondozott is – talán éppen a szüleit – az tudja miről van szó. Akaratlanul is felötlik bennünk a kérdés: vajon meglehet, hogy mi is idejutunk?

A jó hír az, hogy az utóbbi években kezdik felfedezni e modern és rettenetes betegség okait, és ekként a megelőzés módját is. Az alábbiakban a nem egészségügyi szakképzettségű ember számára rendkívül bonyolult, genetikai és neurológiai (ideggyógyászati) fo-

galmakat tartalmazó cikk következik. Próbáljuk minél figyelme- sebben elolvasni, és megérteni a lényegét: az agyi leépülés oka ugyancsak a helytelen életmódban keresendő.

Tanuljunk hát együtt – saját és szeretteink jóléte érdekében!

(J.E.)

Alzheimer-kór típusok

Az Alzheimer-kór kutatása tényleg tett erőfeszítések látványos eredményeket hoztak. Közben ennek a – korai vagy kései kialakulású – demenciás betegségnek a széles körben elfogadott, a kialakulási életkor szempontjára alapozó osztályozása egyelőre érvényben marad, dr. Dale Bredesen egy másik osztályozási módra is javaslatot tesz a *The End of Alzheimer's* (Az Alzheimer vége) című forradalmi könyvében.

Tehát, Dr. Dale Bredesen négy típusú Alzheimer-betegséget különböztet meg: gyulladáso- s („forró”), atrofias („hideg”), glükotoxikus („édes”), és toxikus (vagyis mérgező) fajtát. E lapszámban az első típust tekintjük át.

Egy: A gyulladáso- s – azaz „forró” típusú Alzheimer-kór

Ezt a típust szisztémás (vagyis az egész testünket, szervez- tünket érintő) gyulladás jellemzi, amely kimutatható a következő laboratóriumi vizsgálatokkal:

- magas érzékenysé- gű C-reaktív protein frakció (hs-CRP),¹ amely 1 milligramm per liter érték fölé nő;

- az albumin/globulin aránya, amely az 1,8-as érték alá csökken, illetve:

- a *citokinek*² (mint az interleukin-1 és interleukin-6 vagy TNF-alfa) szintjének növekedése.

Ez az első típus leggyakrabban azoknál alakul ki, akiknél jelen van az ApoE4-gén egyik vagy mindkét *alléja*,³ tehát **megvan az öröklődés eshetősége, amit csak lényeges életmód-változtatással lehet ellensúlyozni.**

Mi is a gyulladás?

A **gyulladás a szervezet válasza az őt érintő káros környezeti hatásokra**, olyan reakció, aminek a rendeltetése az, hogy megvédjen minket a fertőzésektől, szöveti sérülésektől vagy a szervezetünkbe jutó idegen testektől, valamint

¹ Azaz, high-sensitivity C-reactiv protein (angolul)

² A *citokinek* kisméretű proteinek (fehérjék), és a jelzőmolekulák egy fajtáját jelentik, melyek a sejt-kommunikációban játszanak fontos szerepet. A citokinek az immunválasz során ennek szabályozásáért és az információ közvetítéséért felelnek (wikipedia.hu)

³ *Allélok*: anyai és apai eredetű gének, melyek azonos tulajdonság változatainak örökítéséért felelősek. Megkülönböztetünk domináns és recesszív allélt. (patikapedi.hu)

Az allél a kromoszóma egy adott lókus- szán elhelyezkedő gén variációja. Példa rá több virágfaj színének változása virágzárkor. (wikipedia.hu)

kijavítsa a szöveti sérüléseket. Amikor a gyulladást fenntartják a helytelen életvitelből fakadó károsító tényezők – mint amilyen az **elhízás, a dohányzás vagy az ülő életmód** –, ez számos betegség kialakulásához vezethet.

Akut és krónikus gyulladás

Az **akut gyulladás** gyors, **néhány órán vagy napon át tartó** védelmi reakciókat vált ki.

A **krónikus gyulladás** ugyanilyen sejtszintű reakciókkal kezdődik, amelyek viszont ebben az esetben **hónapokig vagy évekig tartanak**, mivel az immunrendszer nem képes helyreállítani a kialakult egyensúlyzavart. A már kialakult gyulladással járó folyamat a kiváltó tényező megszűnte után is folytatódhat.

Amikor a gyulladással járó folyamat nagymértékű, akkor bizonyos típusú leukociták (fehérvérsejtek)⁴

⁴ A leukociták (vagy fehérvérsejtek) az immunrendszer sejtjei, amelyek megvédik a testünket a fertőző betegségektől és az idegen anyagoktól. (wikipedia.hu)

megtámadhatják az egészséges szöveteket is, **olyan gyulladással járó betegségeket kiváltva, mint amilyen a reumatoid arthritisz, az iszkémiás koszorúérbetegség, a 2-es típusú cukorbetegség, a légcsőhurut, a különféle daganatos megbetegedések vagy éppen az Alzheimer-kór.**

Az életmód szerepe

Az alacsony mértékű krónikus gyulladást, mint egy elfojtott tüzet újra „lángra lobbanthatják” az életstílushoz kapcsolódó tényezők, mint amilyen a **telített zsírokban, cukorban és feldolgozott élelmiszerekben gazdag étrend, a kevés mozgás, a kevés pihenés vagy a rossz szájhigiénia** (ez utóbbi kedvező hatással van az ismert *Porphyromonas gingivalis* baktérium proliferációjára, amely szerepet játszik a periodontális betegség, valamint száj-, nyelőcső- és **hasnyálmirigy** kialakulásában).

A nem-szteroid gyulladáscsökkentők megállíthatják az akut gyulladást, viszont a krónikus gyulladást jóval nehezebb kezel-

ni, mivel az okok megszüntetése sokkal bonyolultabb probléma mint a gyulladással járó reakciók ellenőrzés alatt tartása.

Az agykárosodás mechanizmusa

A **gyulladás, akárcsak az érmeleszesedés, csökkenti a véráramlást az adott területen**. Amikor az agyi területről beszélünk, az elzáródás nemcsak a nagy-, hanem a kisméretű agyi artériákat is érintheti. Ezek „csendben” lezajló, tünetmentes jelenségek, és tízszer vagy akár húszszor gyakoribbak a jól ismert agyi érkatasztrófáknál (a stroke-nál).

Ezek a vaszkuláris mikrobalesetek **hosszú ideig észrevétlenek**, de mikroszkopikus szinten **a véráram lelassulását eredményezik**, ami együtt jár a fiziológiai idegi folyamatok során képződött **amiloid plakkok** tisztításának a csökkenésével.

Ma már tudjuk, hogy az **amiloid**⁵ része az agy egyik védekezőreakciójának a fertőző vagy

⁵ Amiloid: oldhatatlan, rostoszerű fehérje-aggregátum, azaz halmaz. (diczone.com)

Törekedjünk a természetes élelmiszereket választani a finomított és mesterséges termékek helyett

Neuron

A neuron az idegrendszer alapegysége, mely egy idegsejtből és annak nyúlványai-ból áll. Fő szerepe az ember vagy állat szervezetén belüli elektromos ingerületátvitel. A neuronok tehát ingerlékeny sejtek, amelyek ingerfelvételre és idegi ingerületek vezetésére vannak szakosodva. A legtöbb neuron az agyban található, továbbá ott vannak a gerincvelőben és az idegdúcokban is. (wikipedia.hu)

gyulladásos eredetű sérülésekkel szemben, és olyan, mint egy „mozgó elektromos kerítés”, amelynek az a szerepe, hogy elszigetelje a betolakodókat; viszont amikor nagy mennyiségben felgyűl, gátolja a tisztítási folyamatokat, blokkolja vagy zavarja a neuronok közötti információáramlást.

Két fajta szinapszisoról beszélhetünk: elektromosról, és kémiaiáról. Ezek szerint a szinapszis szintjén az idegi elektromos impulzusok hatására:

- kémiai elemek szabadulnak fel, amelyek stimulálják a következő neuront (ez a kémiai szinapszis), vagy:
- kémiai közvetítők nélkül történik a közvetítés (ez az elektromos szinapszis).

A béta-amiloid plakkok felgyülemelése a neuronok között nehezíti a kémiai mediátorok vagy az elektromos impulzusok közvetítését a szinapszisok szintjén, ami azok funkcióvesztését, majd megszűnését eredményezi. **Az interneuronális (neuronok közötti) lerakódások miatt károsult neuronok elpusztulnak, ami eleinte enyhébb kognitív (gondolkodá-**

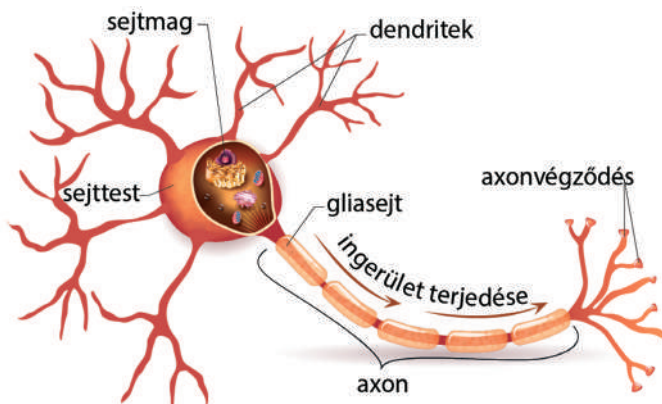
Szinapszis

A szinapszisok az idegsejtek közötti kapcsolódási helyek, amelyeken keresztül az ingerület egyik sejtről a másikra terjed át.

A természetben való rendszeres mozgás minden korban szükséges, és segít az Alzheimer-kór megelőzésében

si, észlelési, emlékezési, beszédi) károsodáshoz, hosszabb

A neuron felépítése

távon pedig az Alzheimer-kór kialakulásához vezetnek.

További komplikációk

A jelenséget a gliasejtek⁶ immunreakciója még tovább bo-

⁶ A gliasejt megnevezés egy összefoglaló név. Ez tartalmazza az idegrendszer felépítésében az idegsejteken kívül részt vevő sejteket. Az idegsejteket veszik körül. Elnevezése a görög *glia* szóból ered, ami ragasztót jelent. Elsődleges funkciója az idegsejtek rögzítése. Innen az elnevezés. Idegrendszerünkben tízszer több a gliasejt, mint a neuron, vagyis idegsejt. (patikapedia.hu)

nyolítja. A gliasejtek azonosítják az elhalt neuronokat, körülveszik a károsodott agyszövetet, és mivel makrofág⁷ funkciót is ellátnak, megpróbálják elnyelni a tönkrement neuronokat (fagocitózis). Az elhalt szövetekkel történő reakció a gyulladások újabb láncreakcióját indítja el, melynek következtében szétszakadnak a „tau-fehérje”⁸ mikrotubuláris (piciny csöves) szerkezetet összetartó „húrvjai”.

⁷ A makrofágok (görögül a *makro fagos: nagy evőt* jelent) a fehérvérsejtek egy csoportja, amelyek elsődleges feladata, hogy bekebelezzék és eltakarítsák a szervezetben a sejtörmelék, baktériumokat, ráksejteket és általában minden idegen testet, amely nem hordozza felületén a megfelelő fehérjemolekulákat, tehát amelyeket veszélyesnek ítélnék. (wikipedia.hu)

⁸ A tau-fehérjék a központi idegrendszerben jelenlevő fehérjefajta, melyeknek szerepe főleg a mikrocövecskék stabilitásának megőrzése az idegrostokban, vagyis axonokban. (wikipedia.org)

A szétesett „tau-fehérje” rendszertelen csomókba gyűl, a mikrocsovecskék pedig – amelyek a neuronok belsejében a különféle vegyi anyagok közlekedési rendszerét biztosították – velük együtt széthullanak.

Ezeknek a kémiai „csomagoknak” a szállítása egy neuron axonjának (idegrostjának) a belsejében

található „autópályán”, amely például a gerincvelőt összeköti a lábszárral, arányokban tekintve olyan, mintha egy csomagot elszállítanánk a Kínai Nagy Fal teljes hosszúságán (több mint 8 ezer km)! **Ezeknek a kommunikációs csatornáknak a károsodása teljesen felborítja, sőt megghiúsítja a neuronok kémiai kom-**

munikációját, blokkolva az idegimpulzusokat.

(Folytatjuk)

Dr. Dinu Constantin

(Átvéve az *Élet + Egészség* havilap 2020/2. számából, a kiadók engedélyével.)

A hónap receptjei

Vöröslencse krémleves

Hozzávalók:

- 250 g vöröslencse
- 2 nagy hagyma
- egy sárgarépa
- egy kisebb zellergyökér
- egy fél paszternák
- egy fél petrezselyemgyökér
- 3 krumpli
- só, ízlés szerint
- 3 kanál olaj
- fűszerek: 2 babérlevél, curry, kömény, menta, fokhagyma
- három szelet szikkadt kenyér, kockákra vágva
- tejföl
- zöldpetrezselyem

Elkészítés:

A vöröslencsét megmossuk és beáztatjuk 1-2 órára. A hagymát, répát, zellert, paszternákot és a petrezselymet vastag szeletekre vágjuk, és főni tesszük annyi vízben, ami ellepi, a babérlevéllel, sóval és olajjal együtt. Amikor a zöldség már majdnem megfőtt, hozzáadjuk a kockákra vágott burgonyát, a beáztatott vöröslencsét, és felöntjük annyi vízzel, amennyi szükséges. Közepes lángon főzzük.

Amikor a burgonya és a lencse megfőtt, kivesszük a babérlevelet és turmixgéppel pürésítjük. Ha túl sűrű, adjunk hozzá még egy kis vizet, és hagyjuk főni, folyamatosan kevergetve, hogy ne kapjon oda. Hozzáadjuk a többi fűszert és ízlés szerint sózzuk. A tetejére sütőben szárított, vagy olajban kissé megpirított, fűszerezett kenyérbekockát teszünk. Tejföllel (akár növényivel – lásd a februári lapszámot) is tá-

lalhatjuk. Felvagdalt friss zöldpetrezselyemmel is megszórhatjuk.

Kókuszos tejberizs

Hozzávalók:

- 1 liter tej, lehet növényi is
- 230 g rizs
- 50 g kókuszpehely
- 2-3 kanál mazsola
- 2-3 kanál méz
- vaníliás cukor
- gyümölcsíz/szós, vagy fahéjas cukor

Elkészítés:

Felforraljuk a tejet (pl. szójatejet – lásd a februári lapszám az elkészítését) a mézzel. Adjuk hozzá a rizst, a kókuszpehelyt, a mazsolát és a vaníliás cukrot. Alacsony lángon főzzük, időnként kevergetve, míg megfő a rizs. Gyümölcsízzel, gyümölcscsszósszal vagy fahéjas cukorral tálaljuk.

A reformáció története

Az angol reformáció (1. rész)

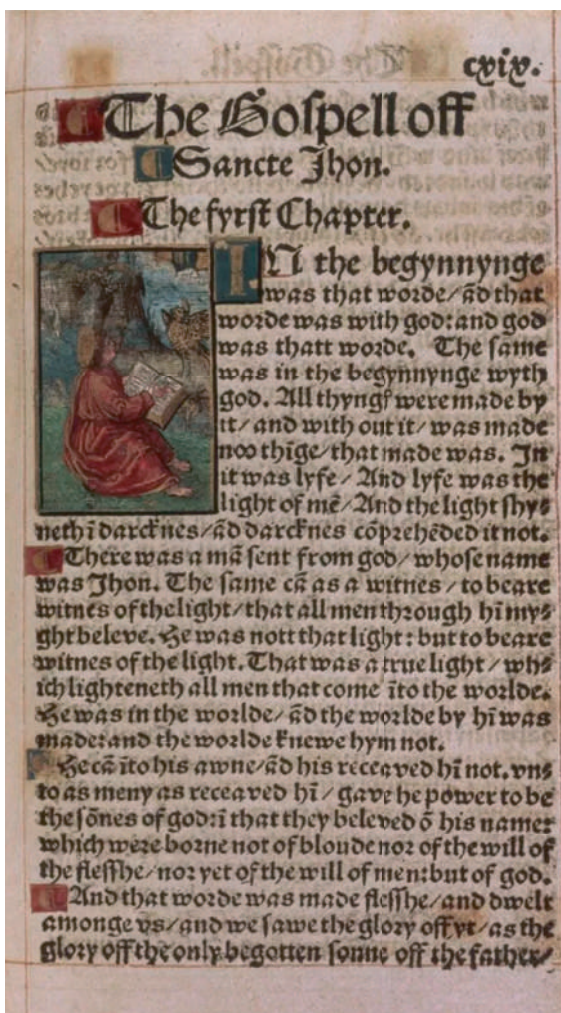
William Tyndale (1494–1536)

Miközben Luther Németországban nyitotta ki a lezárt Bibliát az emberek előtt, Isten Lelkének készítésére egy hűséges keresztény, William Tyndale ugyanezt tette Angliában.

John Wiclif már meglévő, 14. századi angol Bibliája a latin szöveg átültetése volt, amelybe sok hiba csúszott. Nem is nyomtatták ki soha. A kézzel írt másolatok pedig olyan sokba kerültek, hogy csak kevesen – csakis a gazdagok és nemesek – tudták megvenni. Mivel bármilyen anyanyelvi Bibliát a katolikus egyház – így az angol is – szigorúan tiltott, eléggé szűk körben terjedt el.

Egy évvel Luther tételeinek megjelenése előtt, 1516-ban Rotterdami Erasmus kiadta görög–latin nyelvű Újtestamentumát. Most jelent meg első ízben **nyomtatásban** Isten Igéje **az eredeti, görög** nyelven. Erasmus e munkájában a korábbi változatok számos hibáját helyesbítette, és a Biblia mondanivalója érthetőbbé vált. Olvasása nyomán sok művelt, az antik nyelveket ismerő ember világosabban látta az igazságot. Ez valóban új lendületet adott a reform munkájának. Ám a csupán angolul tudó köznép még mindig nagyon el volt zárva Isten Igéjétől. Tyndale tehát azzal tette Wiclif munkáját teljessé, hogy az angol nyelvű Bibliát honfitársai kezébe adta.

William Tyndale a délnyugat-angliai Gloucestershire tartományban született, nemesi családban. 1516-ban szerzett mesteri (Master of Arts) fokozatot az ox-

Tyndale Újszövetségének egy lapja: János evangéliumának első oldala

fordi egyetemen, majd teológiát kezdett tanulni. Meglepődve tapasztalta azonban, hogy ezen az szakon sem tartozott a Biblia tanulmányozása a tantárgyak közé! Később így szólt erről:

– El lett határozva az, hogy az ember ne tekinthessen bele a Szentírásba, míg nyolc vagy

kilenc éven át nem formáltatik pogány tanításokkal, s ekként felfegyverezve hamis elvekkkel, teljesen képtelenné válik a Szentírás megértésére.

Jó nyelvi tehetsége révén az évek során a görög, latin, és héber nyelveken kívül elsajátította a francia, német, olasz és spanyol nyelvet is. 1517–21 között a Cambridge Egyetemen tanult tovább, majd Sir John Walsh káplánja és gyermekei házitánítója lett.

Tyndale az igazság szorgalmas és buzgó kutatója volt, és az evangéliumot végül Erasmus görög Újtestamentumából ismerte meg. Bátran hirdette meggyőződését, és nyomatékosan kijelentette, hogy minden tanítást a Szentírás mérlegére kell tenni. Így válaszolt a katolikusoknak arra az állítására, hogy a Bibliát az egyház adta, és csak az egyház magyarázhatja:

– Tudjátok-e ki tanította a sást zsákmánya keresésére? Ugyanaz az Isten éhező gyermekeit is megtanítja arra, miként találják meg Igéjében mennyei Atyjukat. Ti nemcsak hogy nem adátok kezünkbe a Bibliát, hanem még el is rejtettétek előlünk. Sőt, ti vagytok azok, akik megégetik Isten Igéjének tanítóit, és ha tudnátok, magát a Szentírást is megégetnétek!¹

Tyndale prédikálása nagy érdeklődést keltett. Sokan elfogadták az igazságot. De a papok résen voltak, és mihelyt Tyndale eltávozott munkaterületéről, fenyegetéseikkel és megtévesztéseikkel igyekeztek lerombolni

¹ D'Aubigné: History of Reformation of the 16th Century, 18. kötet, 4. fejezet.

VIII. Henrik (1497–1541) angol király

munkáját. Ez nagyon sokszor sikerült is.

– Mi a tennivaló?! – kiáltotta Tyndale. – Miközben az egyik helyen vetek, az ellenség feldúlja azt a területet, ahonnan épp hogy eltávoztam. Nem lehetek egyszerre mindenütt. Ó, ha a keresztények a saját nyelvükön olvashatnák a Szentírást, maguk is ellen tudnának állni ezeknek az álbölcsekedőknek! A Biblia nélkül lehetetlen a köznépet az igazságban megalapozni!²

Ekkor új cél fogant meg benne:

– Jahwé templomában Izrael nyelvén énekelték a zsoltárokat – mondta –, s köztünk ne Anglia nyelvén szóljon meg az evangélium?!... Délben kevesebb világossága legyen az egyháznak, mint hajnalban?!... A keresztényeknek az anyanyelvükön kell olvasniuk az Újtestamentumot!

Az egyház akkori hit-tudósai és tanítói között számos véleménykülönbség volt. Tyndale felismerte, hogy az ember csak a Biblia nyomán juthat el az igazsághoz.

– Az egyik tudós ezt vallja, a másik azt... Egyik szerző ellentmond a másoknak. Hogyan állapíthatjuk meg akkor, ki mond igazat, és ki nem?... Hogyan? Bizony, csak Isten Szava által.³

Végül, 1522-ben John Bell worcesteri püspöki kancellár elé idézték az egyházi tanításnak ellentmondó nézetei miatt. Itt vitába elegyedett a kancellárral és

a többi egyházi vezetővel. Ekkor történt, hogy azok egyike így kiáltott fel:

– Isten törvényei nélkül jobban meglennénk, mint a pápa törvényei nélkül!

Tyndale azóta híressé lett válasza pedig így hangzott:

– Elvetem a pápát és minden törvényét! S ha Isten megtartja életemet, **nemsokára egy eke-hajtó fiúnak is többet megtanítok a Szentírásból, mint amennyit ti tudtok!**⁴

Megerősödött benne az az elhatározás, hogy az Újtestamentumot angolul adja a nép kezébe. Azonnal munkához is látott. Mivel elűzték otthonából, 1523-ban Londonba ment, ahol egy rokona, Humphrey Monmouth gazdag

kelmekereskedő (London későbbi seriffje) fogadta be otthonába és vette pártfogásba. Tyndale ekként egy ideig zavartalanul dolgozhatott, és rendszeresen prédikálhatott a St. Dunstan-in-the-West templomban.

A katolikus vezetők kegyetlensége azonban ismét menekülésre kényszerítette. Úgy tűnt, hogy egész Anglia bezárul előtte. Ezért 1524 tavaszán áthajózva Európába, Németországban keresett menedéket – valószínűleg Wittenbergben. Itt elkezdte az angol Újtestamentum kinyomtatását. Kétszer kellett abbahagynia ezt a munkát. De amikor az egyik vá-

Tyndale munka közben – barátjával, Myles Coverdale-el

² Ugyanott.

³ Ugyanott.

⁴ Anderson: Annals of the English Bible, 19. oldal.

rosban megtiltották a kiadást, elment egy másikba. Végül Wormsba érkezett, ahol néhány évvel korábban Luther megvédte az evangéliumot az országgyűlés előtt. Ebben az ősi városban a reformációnak ekkor már sok barátja volt, és Tyndale itt minden további akadály nélkül dolgozhatott. Nemsokára, 1526-ban, ifj. Peter Schöffer nyomdájában el is készült az Újtestamentum háromszézi példánya, amelyet még abban az évben egy másik kiadás követett.

Ezután az Újszövetség példányait bátor emberek becsempészték Angliába és Skóciába. Cuthbert Tunstall, Durham herceg-püspöke, aki különben Erasmus jó barátja volt, még azon év októberében elítélte a fordítást. Megfenyegette a honi könyvesbolt-tulajdonosokat, és az elkövetett példányokat nyilvánosan

elégelte. Szigorú felsőbb parancs miatt az angol hatóságok a legnagyobb óvatossággal őrizték kikötőiket, mégis, Isten Igéje különböző titkos csatornákon elterjedt az egész országban. Így hát a katolikus vezetők hiába próbálták elfojtani az igazságot.

Volt úgy, hogy Durham püspöke megvásárolta egy könyvárústól, Tyndale egyik barátjától az egész bibliakészletét, azzal a szándékkal, hogy megsemmisíti. Arra gondolt, hogy ezzel nagyban hátráltatja a munkát. De ennek éppen az ellenkezője történt. Tyndale a Bibliáért kapott pénzen anyagot vásárolt egy új és jobb kiadáshoz, amelyre különben nem lett volna lehetősége. Amikor később börtönbe került, szabadságáért cserében meg kellett mondania, kik járultak hozzá a Biblia kiadási költségeinek fedezéséhez.

– Durham püspöke mindenkinél többet tett: azzal, hogy jó áron megvette a megmaradt könyveket, elősegítette munkám eredményes folytatását! – árulta el a reformátor.

Tyndale közben elhagyta Worms-ot. 1526–29 között számos helyen tartózkodott, majd 1529-ben Flamandiába ment. Itt Thomas Poyntz angol kereskedő házában rejtőzködött Antwerpenben. Több évig maradt e városban, mely viszonylag mentes volt mind az angol, mind a császári titkos ügynököktől. Ez idő alatt – barátja, Myles Coverdale (1488–1569), Exeter későbbi püspöke segítségével – átnézte az Újszövetség angol változatát, és sokat javított rajta, sőt, elkezdte az Ószövetség lefordítását is. 1530-ban, Marburgban pl. a Mózes öt könyvének angol fordítása jelent meg, mindegyik külön kötetben,

A Miasszonyunk katedrális (Onze-Lieve-Vrouwekathedraal) Antwerpenben

melyeket titokban eljuttattak Angliába. Traktátusokat, könyveket írt. Szombatonként Antwerpen utcáit járva, a szegényeken próbált segíteni, hetente kétszer prédikált, vasárnaponként pedig a kereskedők otthonaiban vendégeskedve nyitotta meg a Szentírást.

Otthon mind Thomas Woolsey bíboros, mind Thomas More⁵ kancellár és egyéb főurak elítélték Tyndale, mint eretneket. A kancellár sorban fogatta el, és égette el máglyán a Biblia terjesztőit, Tyndale angolhoni segítőit. Amikor 1530-ban Tyndale írásban megróttá VIII. Henriket válási szándékáért felelőségétől, Aragóniai Katalintól (Henrik azért akart szabadulni az addig fiú-

utód nélküli házasságából, hogy Boleyn Annát elvehesse), végül a király haragja is felgerjedt, és felkérte V. Károly német-római császárt a tudós elfogatására és kiadatására. Csakhogy erre Károly kezdetben nem volt hajlandó – ugyanis, többek között, ő is ellenezte VIII. Henrik válását. Másrészt

⁵ Thomas More (1486–1535), magyarul Morus Tamás, a katolikus egyház szentje. Boleyn Annával való második házassága miatt a pápa kiközösítette VIII. Henriket. Ekkor ő az angol egyház fejének nyilvánította magát, s megszüntette a pápa jogait. A kancellár azonban nem volt hajlandó mindezeket elismerve, letenni az esküt. Ezért a király lefogatta, majd 1535. július 6-án lefejeztette. Nem érthette meg ekként Tyndale halálát, aki rá több mint egy évre szenvedett mártíromságot.

Tyndale antwerpeni pártfogói gazdag angol kereskedők voltak, akik nagy nyereséget hoztak a hatóságoknak. Ekként, az ő védelmük alatt, a reformátor éveken át tovább munkálkodhatott.

Végül az ellenség ravasz tervet eszelt ki. Henry Philips egy nemes

Thomas Poyntz gyanúja – Tyndale mit sem sejtett.

1535 elején Henry Philips valamilyen ürüggyel kicsalta a reformátort az angol negyed biztonságából Antwerpen egy másik részébe. Egy előre megbeszélrt helyen már várták őket a katonák: Tyndale-t azonnal letartóztatták, és a Brabant tartománybeli Vilvoorde kastélyba zárták. Hosszú hónapokig szenvedett a börtönben. Otthon maga Boleyn Anna királyné és Thomas Cromwell főminiszter is megpróbáltak közbenjárni VIII. Henriknél, de hasztalan. 1536 október 6-án a reformátort kivítették a térre, eretnekségért elítélték, majd cölöphöz kötve előbb megfojtották, s utána a testét máglyán elégették.

William Tyndale halála. Fametszet John Foxe: Book of Martyrs (Mártírok könyve) című művéből (1563)

származású, Oxfordot megjárta, tanult, ám könnyelmű fiatalember volt, aki szerencsejáték során elvesztette vagyonát, s ekként nagy szükségbe jutott. Az angol klérus vezetői, sőt, talán maga a király is, jókora jutalom fejében megbízták őt, hogy kutassa fel Tyndale-t, férközzön bizalmába, majd adja őt át a flamand hatóságoknak.

Philips nem siette el a dolgot. Beiratkozott Leuven egyetemére, mely Antwerpen közelében volt, s 1534-ben, egy vacsora alkalmával találkozott is Tyndale-el. A reformátor hamar megkedvelte az ifjút. Közeli barátjává fogadta, s többször otthonába hívta, bemutatva neki munkáit. Philips ekközben csak várt. Hiába a házigazda,

Utolsó szavai ezek voltak:

– Uram, nyisd meg az angol király szemeit!

42 éves volt. Halála pillanatáig 18 ezer angol nyelvű Újszövetséget nyomtattak ki. Az ő munkája rendkívüli befolyást gyakorolt a későbbi angol bibliafordításokra (mind az Ó-, mind az Újszövetségre), beleértve a legfontosabbat, az 1611-ben megjelent King James Bibliát.

Henry Philips sem örvendhett sokáig árulásának: az ingtag Henrik rövidesen árulónak, s a pápával ellene szövetkezőnek kiáltotta ki, s így neki is menekülnie kellett az üldözői elől. Utoljára Bécsben bukkant fel, 1542-ben.

Tyndale imája viszont meghallgattatott: az angol király, három

évre a reformátor kivégzését követően engedélyezte a Great Bible (a Nagy Biblia) kiadását, utódai pedig – VI. Eduárd és I. Erzsébet – végleg megalapozták a protestantizmust a szigetországban.

Isten ezen események révén készítette fel az angolszász nemzetet arra, hogy legjobb fiai is lányai a következő évszázadokban, sőt, egészen máig, minden egyéb

nemzetnél többet tegyenek a Biblia és az evangélium összes néphez és nyelvhez való eljuttatásáért.

Érezzük-e azt, amint Isten minket is hív e magasztos feladatra?

„Elmenvén azért, tegyetek tanítványokká minden népeket (...) tanítván őket hogy megtartsák mindazt, amit parancsoltam nektek...” (Máté 28:19–20)

Bibliográfia:

E cikk az alábbi mű alapján: Ellen Gould White: *A nagy küzdelem*, 14. fejezet, Advent Kiadó, Budapest, 1986, és különböző honlapok (christianity.org, britannica.com, worldhistory.org, wikipedia.org, stb.) felhasználásával készült.

Összeállította:
J. E.

Gondolat

Gyökössy Endre

Lassan ölő mondatok

Csak ülök, és emlékezem. A holtakra – mint az öregekre. Sorra, ahogy eszembe jutnak.

Lajosra gondolok, a legokosabb osztálytársunkra a gimnáziumban. Dolgozatairól írtuk le a matematikafeladatokat.

Mert mi, maturandusz urak, udvaroltunk. Ő nem. Kicsi, torz növésű és csúnya volt. Ő tanult. Mindenkin segített. Sosem fogadott el semmit. Tornából felmen-

tették. De lejött a tornaterembe – bennünket nézni.

Egyszer a tornatanárunk az öltözőben beléshaladt. Ráüvöltött:

– Mit lábatlankodsz itt, te töpörtyű?! – félrelökte, és berohant a zsvajgó kosárlabdázók közé.

Lajos elesett. Tornacipőmet vettem le, és Lajosra néztem. Tétován felállt. Felment az osztályba.

Mire felértem, a helyén ült – egyedül. Mozdulatlanul. Maga elé

nézett. Háromszögletű arca krétafehéren világított. Felé nyújtottam a szendvicsemet:

- Szalámis, szereted?
- Nem.

Maga elé meredt. Tudtam, hogy szereti. Ritkán hozott tízórait. Özvegy édesanyja nevelte valami betegségyéből. Az érettségimeltemmel ült. Amikor látta, hogy kínlódom az egyenlet felállításával, keskeny cédulán egy óvatlan pillanatban elibém tolt az indulási képletet. Sosem tudtam megköszönni. Az érettségi bankettre egyedül ő nem jött el.

Geológus lett. Az újságban olvastam a nevét, amikor kitüntették.

Ahol a fiatal Gyökössy Endre tanult és érettségizett: a mai Könyves Kálmán Gimnázium (a történet idején Újpesti Magyar Királyi Állami Főgimnázium)

Egyszer levelet kaptam édesanyjától. Kérte, keressem fel.

- Lajos meghalt.

Még 30 éves sem volt! Rohantam.

– Íróasztalán egy Önnek címzett borítékot találtam, de levél nem volt benne – mondta a mádársonjú öregasszony. – Lajos a Normafánál felakasztotta magát. Zsebében ezt a cédulát találták.

Ideadta. Csak ennyi állt rajta: „Minek éljen egy töpörtyű?”

Ránéztem, ő pedig énrám.

– Azért kértem, keressen fel – szólalt meg újra –, hátha érti ezt a cédulát.

Mit mondhattam volna? Hogy vannak lassan ölő mondatok? Hallgattam. Aztán megcsókoltam Lajos anyját, és eljöttem. Amikor a gimnázium előtt zörgött el a villamos, keservesen zokogtam. Azóta sem szeretek arra járni.

„Mind a halál, mind az élet a nyelv (beszéd) hatalmában van...” (Példabeszédek 18:21)

Gyökössy Endre (1913–1997), Istennek embere, budapesti református lelkész, író és költő volt. A fenti történet kb. 1931-ben, a folytatása pedig 1942–43-ban zajlott le.

Mi alapján becsüljük meg embertársainkat? Hisszük-e, hogy mindenki – gazdag vagy szegény, lángész vagy szellemi fogyatékos, világszépe vagy torzszülött – egyaránt rendkívül értékes Isten szemében, annyira, hogy akár azért az illető egyért is Krisztus végigjárta volna a szenvedések útját?

„... kedves vagy az én szememben, becses vagy, és én szeretlek...” (Ézsaiás 43:4)

Atyánk, bocsáss meg eddigi romboló, gonosz szavainkért és viselkedésünkért. Kérünk, tedd jóvá, ahol még lehet. Hozz gyógyírt az általunk halálosan megsebzett szívekre. A Jézus vére érdeméért. Ámen.

(J. E.)

A Biblia imái (4. rész)

Amikor Jsten a legjobb barátod

(Folytatás)¹

Barátok beszélgetése

Figyeljük most meg a következő verseket!

„Az Úr² pedig színről színre beszélt Mózesrel, úgy, ahogy az ember **a barátjával** szokott beszélni. (...)

Azt mondta Mózes az Úrnak:

– Lásd, te azt mondod nekem, hogy vidd föl ezt a népet. De nem mutattad meg nekem, hogy kit küldesz velem. Pedig azt mondtad: név szerint ismerlek, és kedvet találtál előttem. Most azért, ha kedvet találtam előtted, ismertesd meg velem utadat, hogy

ismerjelek téged, és kedvet találhassak előtted. És gondold meg, hogy e nép a te néped.

Ő így szólt:

– Arcomat menjen-e veletek, hogy megnyugtassalak?

Mózes ezt felelte:

– Ha arcod nem jár velünk, ne is vigyél ki minket innen!” (2 Mózses 33:11–15)

Majd ezt kérte Istentől:

„Kérlek, mutasd meg nekem dicsőségedet!

Erre azt mondta az Úr:

– Megteszem, hogy elvonuljon előtted egész fenségem, és kijelentem előtted az Úr nevét: könyörülök, akin könyörülök, és kegyelmezek, akinek kegyelmezek.

Majd így folytatta:

– Arcomat azonban nem láthatod, mert nem láthat engem ember úgy, hogy életben maradjon.

Majd azt mondta az Úr:

– Íme, van itt hely nálam; állj a kősziklára! És amikor dicsőségem

elvonul előtted, a kőszikla hasadéka alá állítalak, és kezemmel betakarlak, míg átvonulok. Azután kezemet elveszem rólad, és hátulról meglátsz engem, de az arcomat nem láthatod.” (18–23 versek)

„Az Úr pedig elvonult előtte, és így kiáltott:

– Az Úr, az Úr, irgalmas és kegyelmes Isten, késedelmes a haragra, nagy az irgalmassága és igazsága. Irgalmas marad ezerig, megbocsát hamisságot, vétket és bűnt. De nem hagyja a bűnt büntetlenül, meglátogatja az atyák vétkeért a fiakat és unokáikat harmad- és negyedízig.

Ekkor Mózes nagy sietséggel földre borult, és lehajtotta fejét. És azt mondta:

– Uram, ha megnyertem jóindulatodat, kérlek, járj közöttünk, Uram! Mert keményrakú nép ez! Bocsásd meg **vétkeinket** és **gonoszságunkat**, és fogadj minket örökségeddé!” (34:6–9)

Azt látjuk, hogy Mózes egyrészt csak Isten állandó jelenlétében és ismeretében látja létük biztonságát, másrészt újból a népért aggódik, és bűneik megbocsátásáért könyörög, magát is a vétkesek közé számítva.

Mit tanulunk mindezekből?

¹ Az előző részt a 19–20., azaz 2022. november–decemberi lapszámunkban közöltük

² Ahol a dőltbetűs Úr szót látjuk, ott az eredetiben Isten neve, a négybetűs tetragrammaton, azaz JHWH áll, amelynek kiejtése a legtöbb héber nyelv-szakértő szerint Jahwéh (régebben tévesen Jehováknak ejtették). Az Úr szó nem dőltbetűs formája az Adonáj/Ödonáj: úr, parancsoló – szónak felel meg. A legtöbb helyen, mint látjuk, az eredeti héber szöveg a Jahwéh nevet használja.

Mind Mózes, mind Izráel népe a pusztában töltött évek alatt tapasztalták meg egyre jobban Isten gondoskodó szeretetét. Ein Avdat szorosa a Negev-sivatagban (Izrael)

Isten akarata ma is az, hogy mi, az ő hűségesei úgy szeressük felebarátainkat, mint Mózes tette, mindenfajta öngazultság nélkül, sőt, még ennél is inkább – a Úr Jézus példáját követve, mind önfeláldozásban, mind tűrésben, avagy megbocsátásban:

„Ez az én parancsolatom, hogy úgy szeressétek egymást, aho-

gyan én szerettelek titeket.” (János 15:12)

Nemsokára, újabb év elteltével a Párán pusztájába érve, az Egyiptomból való kivonulás utáni második év végén a zsidókat elcsüggesztette a tíz kém borulató, hitetlen véleménye, miszerint a Kánaánt lehetetlen elfoglalniuk. Mózesnek ekkor még egyszer le-

hetősége nyílt az Isten ellen nyíltan lázadó, és az őt, meg testvérét, Áront megkövezni akaró népéről lemondani. De nem tette.

„És azt mondta az Úr Mózesnek:

– Meddig gyaláz engem ez a nép? Meddig nem hisznek nekem a sok jel ellenére sem, amelyeket közöttük cselekedtem? Megverem őket döghalállal, és elvesztem őket, téged pedig náluk nagyobb és erősebb nemzetté teszek.

Ekkor így szólt Mózes az Úrhoz:

– Ha meghallják ezt az egyiptomiak, mert közülük hoztad ki e népet hatalmaddal, elmondják majd a föld lakosainak. Hallották, hogy te, *Uram*, e nép között vagy, hogy te, *Uram*, szemtől szembe megjelentél, és hogy a felhőd megállt őrajtuk, és felhőoszlopban jársz előttük nappal, éjjel pedig tűzoszlopban. Hogyha mind egy szálíg elveszted e népet, így szólnak majd a népek, amelyek hallották a híredet:

‘Mivel nem vihette be az Úr e népet a földre, amely felől megesküdött nekik, azért vesztette el őket a pusztában.’

Most azért mutasd meg, *Uram*, hogy nagy a te hatalmad, ahogy kijelentetted:

‘Az Úr késedelmes a haragra, nagy irgalmasságú, megbocsát hamisságot és vétket, de a bűntést nem hagyja büntetlenül; megbünteti az atyák álnokságait a fiakban harmad- és negyedízig.’

Kérlek, kegyelmezz meg e nép hamisságának irgalmasságot nagy volta szerint, ahogy megbo-

Minden tavasz Isten felettünk megújuló kegyelmét hirdeti

Isten a legjobb barátunk, ki a Természet hangja által a szívünkhöz szól. Tavaszi virágok a Bovilla-tó körül, Albániában

csátottál e népnek Egyiptomtól fogva mindeddig.

Ekkor azt mondta az Úr:

– Megkegyelmeztem a te beszéded szerint.” (4 Mózses 14:11–20)

Ugyanakkor, azért hogy Isten igazságossága érvényesüljön, a húsz éven felüli, Istenben nem bízó férfiak nem mehettek be Kánaánba – hanem további 38 évig kellett a pusztában bolyonganiuk, mígnem az egész nemzedék meghalt. De itt is meglátszik Isten nagy kegyelme: ezek a férfiak is elég időt kaptak arra, hogy bűneiket megbánva, megtanuljanak feltétlen módon bízni Abban, Aki naponként hullatta nekik a mannát, és kirendelte vizüket, felhőben és tűzoszlopban vezetve őket.

Mi vajon észrevettük-e már életünkben Isten szüntelen gondoskodását és megbocsátó türelmét?

Mire indít ez minket?

Búcsúzzunk hát el most Mózesről az általa írt 90. zsoltár (valójában egy szívből felszálló dicsőítő imádság) néhány részletével:

„Mózesnek, Isten emberének imádsága.

Uram, te voltál hajlékunk nemzedékről nemzedékre.

Mielőtt hegyek lettek, mielőtt a föld és a világ formáltatott, öröktől fogva mindörökké vagy te, Istenem. (...)

Mert ezer esztendő annyi előtted, mint a tegnapi nap, amely elmúlt; és mint egy őrjárányi idő éjjel. (...)

Magad elé vetted álnokságainkat; titkos bűneinket arcod világa elé. Bizony elmúlik minden napunk fölindulásod miatt; tovatűnnek éveink, mint egy sóhaj. Életünk ideje hetven esztendő,

vagy ha több, nyolcvan esztendő, és nagyobb részük fáradság és keserűség, amely gyorsan elszáll, mintha repülnénk. (...)

Taníts minket úgy számlálni napjainkat, hogy bölcs szívhez jussunk. Térj vissza, *Uram!* Meddig késeled? Könyörülj szolgálaidon! Jó reggel elégíts meg minket kegyelmeddel, hogy örvendezzünk és vigadjunk minden napon.” (Zsoltár 90:1–2,4,8–10,12–14)

Jancsó Erik, Kolozsvár

Kedves Olvasók!

Továbbra is szeretettel várjuk imakéréseiket SMS vagy telefonhívás által a 0749 021 935 telefonszámon. Kéréseiket imacsoportunkban Isten elé visszük.

Erdélyi Bibliainskola

Tizenhatodik rész:

Az úrvacsora

„Mert valamennyiszer eszitek e kenyeret, és isszátok e poharat, az Úrnak halálát hirdessétek, amíg eljön.” (1 Korintus 11:26).

A páva

Sok madárszerető embernek fenntartása van a világ egyik leggyönyörűbb madarával, a pávakakással szemben. Lenyűgöző tud lenni, amikor India őserdeiben illegeti magát, magasan tartva bóbitás fejét, hogy mindenki megcsodálhassa kecses, szivárványragyogású és kékes-zöldes színben pompázó nyakát. Büszkén kérkedik dísztelen, barnás színű tojó párja előtt pompázatos, arany, zöld és kék pávaszemes farktollaival. El kell ismernünk, hogy tényleg szép teremtmények.

Azonban a külsejük csodálata csupán addig tart, amíg a madárkedvelők fel nem fedezik, hogyan élnek a pávák az

emberek között. Kora reggeltől sötétedésig éles, fülsértő hangon rikoltoznak. Erős vijjogásuknál már csak étkezési szokásaik rosszabbak. Tönkretesznek minden virágot és cserjét, kárt tesznek a gabonatermésben és a pázsitban. Minden tettük arról árulkodik, hogy mennyire csak magukra gondolnak, és milyen nagyszerűnek hiszik magukat. Önző módon mindent maguknak akarnak...

Az utolsó pászkavacsora

„És a kovásztalan kenyerek ünnepének első napján, mikor a húsvéti bárányt vágják vala, mondának néki az ő tanítványai: Hol akarod, hogy elmenvén megkészítsük, hogy mege-

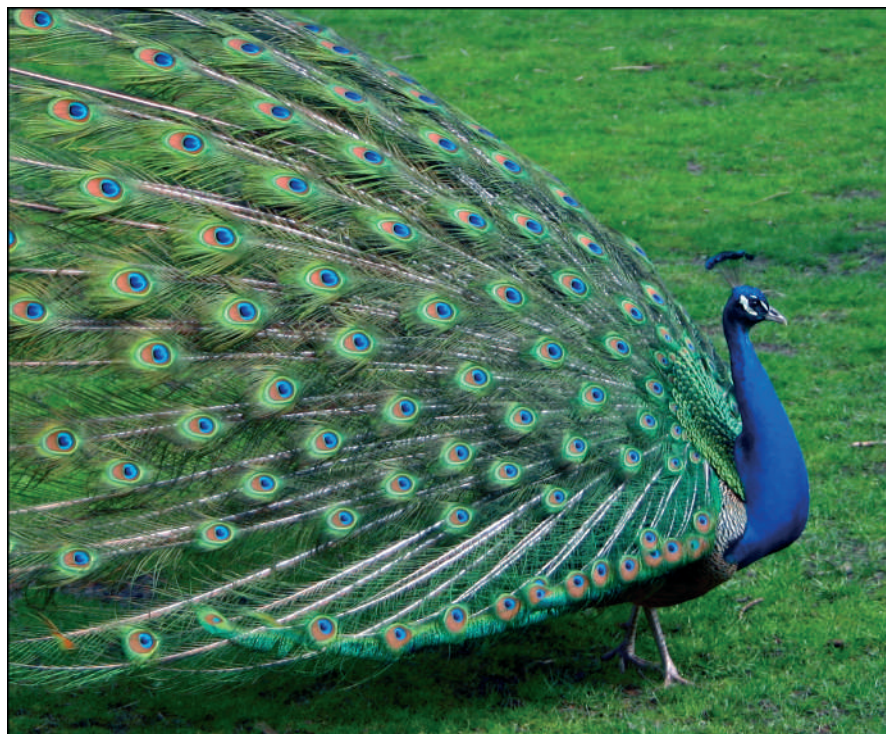
hesd a húsvéti bárányt?”¹ (Márk 14:12)

Vajon a büszkeség és az önbecsülés volt az, ami Krisztus tanítványait meggátolta abban, hogy meglássák valódi énjüket? Közben húsvétkor az asztal köré gyűltek, Jézus tudta, hogy az jár tanítványai fejében, hogy ki legyen a nagyobb a szerintük hamarosan bekövetkező evilági birodalomban. Hogyan értesse meg hát velük azt, hogy az igazi nagyság az alázatban és a szeretetből fakadó szolgálatban van?

A keresztre feszítése előtti éjszakán Jézus két búcsúajándékot adott tanítványainak: szent emlékeztetőket. Megfogható, látható dolgokat, hogy emlékeztesse őket az Ő életére, amely a magát megüresítő szolgálat élete volt. Először is adta a lábmosás szertartását, az úrvacsora részeként. Másodsor pedig a kovásztalan kenyeret és az erjedetlen szőlőlevet.

A Mester példája

„És vacsora közben, a mikor az ördög belesugalta már Iskáriótes

Fotó: Dan Kamminga, Haarlem, Hollandia

Indiai, avagy kékpáva hímje

¹ A magyar *húsvét* szó a katolikus nagyböjt végén újra megengedett húsfogyasztástól származik (azaz, újból húst vehetünk magunkhoz). A Biblia eredeti szava a *pészach*, magyarul *pászka*. Tehát pászka ünnepe, pászka bárány.

„A húst pedig egyék meg azon éjjel (...) nagy sietséggel egyétek azt, mert az Úr **páskhája (pészachja)** az.” (2 Mózés 12:8,11) Az e versben megjelenő héber *pesach* egyes nyelvészek szerint egyiptomi eredetű, és abban a nyelvben csapást jelent; tehát itt az Úr csapását jelenthetné, melyet azon éjjelen Egyiptom elsőszülötteire mért. Másik magyarázat szerint a *pesach* a 13. versben megjelenő héber *pasah* egy nyelvi változata, amely áthaladást, előtte való elmenetelt jelent: „És a vér jelül lesz néktek a házakon, (...) és **elmegyek mellettetek** (pasah), és nem lesz rajtatok a csapás veszedelmeitekre...” (2 Mózés 12:13).

Júdásnak, a Simon fiának szívébe, hogy árulja el őt. Tudván Jézus, hogy az Atya mindent hatalmába adott néki, és hogy ő az Istentől jött és az Istenhez megy, felkele a vacsorától, levette a felső ruháját; és egy kendőt vévén, körülköté magát.

Azután vizet tölte a medenczébe, és kezdé mosni a tanítványok lábait, és megtörölni a kendővel, a mellyel körül vala kötve. (...)

Mikor azért megmosta azoknak lábait, és a felső ruháját felvette, újra leülvén, monda nékik:

– Értitek-é, hogy mit cselekedtem veletek? Ti engem így hívtok: Mester, és Uram. És jól mondjátok, mert az vagyok. Azért, ha én az Úr és a Mester megmostam a ti lábaitokat, **néktek is meg kell mosnotok egymás lábait.** Mert példát adtam néktek, hogy **amiképen én cselekedtem veletek, ti is akképen cselekedjete.**

Bizony, bizony mondom néktek: A szolga nem nagyobb az ő Uránál; sem a követ nem nagyobb annál, a ki azt küldte. Ha tudjátok ezeket, **boldogok lesztek, ha cselekszitek ezeket.**” (János 13:2–5,12–17)

A pászkavacsorára előkészített felső szobában valamilyen okból nem jelent meg egy szolga sem, aki megmoshatta volna a vendégek lábát. Ekkor a szokás szerint, a meghívottak közül kellett volna valakinek ezt elvállalnia. De ki alázkodjon meg a tizenkettő közül ennyire? Jézus tudta, mi folyik tanítványai szívében. Ezért kendőt kötött maga elé, vizet töltött egy mosdótálba, és elkezdte ő mosni a tanítványok lábát. Tehát olyat tett, amit akkoriban csak a háziszolga, egy asszony, vagy csak a „rangban” legkisebb családtag, avagy meghívott végezhetett volna el.

Lábmosás szertartása az örmény apostoli egyházban. Haigazoun Najarian püspök gyerekek lábát mossa meg 2018 húsvétján (New South Wales, Ausztrália)

Mesterük szolgálai formában...?! A tanítványok ekkor szégyennel telten alázkodtak meg. Mialatt Jézus kedves keze lábaikról lemosta az út porát, háborgó szívük megtört a ki nem mondott dorgálástól. Csak most értették meg, hogy Krisztus azért jött, hogy lemossa a bűn szennyét szívükről. Ezáltal példát adott nekik is az alázatra és a szolgálatra.

Az Úr háromszor szólította fel tanítványait a lábmosás megcselekvésére:

– „néktek is meg kell mosnotok egymás lábait”

– „amiképpen én cselekedtem, ti is aképpen cselekedjete”

– „boldogok lesztek, ha cselekszitek ezeket.”

Azonban ma már csak néhány felekezetben, kevesen engedelmeskednek Jézus e parancsának. Valóban, furcsa, régies, a mi kultúránktól idegen, keleti szokásnak tűnik ez számunkra. Miért is tennénk?

Elsősorban azért, mert Jézus megparancsolta. Másodsorban, az úrvacsora másik két alkotóeleme, a kovásztalan kenyér, és a must is a régi, ótestamentumi ünnepkörhöz tartozott, tehát azt mondhatnánk, ez is csupán egy akkori zsidó szokás. De Megváltónk parancsa mindenekfelett való, s e szent jelképeket átadta a keresztény egyháznak – tehát nekünk.

A szent jegyek

Az alázatosság szertartása után Krisztus az asztalhoz telepedett, amelyre már feltették a húsvéti (pászka) vacsorát. A kovásztalan kenyér, a tűzön sült bárány, és a keserű füvekből készült főzelék, amelyet a pászkavacsorára éppen Ő rendelt el másfélezer évvel azelőtt,² már elé voltak készítve. Az évszázadok folyamán a vacsorához csatolt erjedetlen szőlőlé

² „A húst pedig egyék meg azon éjjel, tűzön sütvé, kovásztalan kenyérral és keserű füvekkel egyék meg azt.” (2 Mózés 12:8)

(must) szintén ott volt az asztalon. A kenyeret és a bort ekkor Krisztus kiemelte a pászkavacsora kellékei közül, és jelképként alkalmazta saját szeplőtlen teste és vére ábrázolására. Sem a kenyeret, sem a bort nem rongthatta meg az erjedés, mert a kovász és az alkohol tartalmú, részegítő italok a bűn és a halál jelképei a Szentírásban.

„Tisztítsátok el azért a régi kovászt, hogy legyetek új tésztává, a minthogy kovász nélkül valók vagytok; mert hiszen a mi húsvéti bárányunk, a Krisztus, megáldoztatott érettünk.

Azért ne régi kovászszal ünnepeeljünk, sem rosszaságnak és gonoszságnak kovászával, hanem tisztaságnak és igazságnak kovásztalanságában.” (1 Korintus 5:7–8)

„A bor csúfoló, a részegítő ital háborgó, és valaki abba beletéved, nem bölcs!” (Példabeszédek 20:1)

Másodszor tehát, a lábmosás szertartását követően Jézus megalapította az úrvacsora intézményét, szentségét. A megtört kovásztalan kenyér és az erjedetlen bor jelképek, amelyek az idők végéig emlékeztetik az egyházat arra, hogy Krisztus az emberiség bűnei miatt szenvedett és halt meg. Szeretetének ezen emlékei örökre emlékeztetik követőit a megváltásra és a győzelemre, amelyben Krisztus által részük lehet.

És minekutána a kenyeret vette, hálákat adván megszegé, és adá nekik, mondván:

– Ez az én testem, mely ti érettetek adatik: ezt cselekedjétek az én emlékezetemre.

Hasonlóképpen a pohárt is, minekutána vacsorált, ezt mondván:

– E pohár amaz új szövetség az én véreben, mely ti érettetek kiöntatik.” (Lukács 22:19–20)

Elmélkedésre

1. Vajon miért tartotta Jézus szükségesnek, hogy a lábmosás szertartása **megelőzze** az úrvacsorát?

Talán azért, mert a lábmosás szolgálata mindenkinek lehetőséget nyújt az alábbiakra? (Jelöld be a szerinted helyes válaszokat):

- Önvizsgálatra;
- Egyéni bűnvallásra;
- A nézetkülönbségek elrendezésére;
- Megbocsátásra és bocsánatkérésre.

2. Milyen más cél teszi jelentőssé ezt a szolgálatot?

Megemlékezünk ilyenkor:

- Urunk alázatosságáról;
- Krisztus az önzetlen, szolgáló életéről;

arról, hogy mi is így szeretnénk élni.

A gumifa

A gumifák egyenes sorokban magasodnak, felkínálva életüket a szolgálatra. A munkások éles késükkel ferde vágásokat metszenek a fa kérgébe. Majd napkelte előtt visszatérnek, hogy újra kivájják a korábbi sebeket, ugyanis a meleg reggeli levegő idézi elő a fa nedvezését, amely nedvet aztán kis edényekben gyűjtenek össze.

Ezek a fák az emberiség javára élnek életüket. Nap mint nap sok-sok ember használja a gumit valamilyen formában. A gumifához hasonlóan áldására lehetünk másoknak. Jézus azt szeretné, ha megismernénk a szolgálat örömét.

Gyakorlati alkalmazás

Töltsük ki a hiányzó részeket!

1. Mi a lábmosás jelentősége?
 - a. Krisztus leereszkedésére emlékeztet minket. *Hanem önmagát _____ szolgai formát vévén föl, _____ hasonlónak lévén.* (Filippi 2:7).
 - b. A felülről jövő megtisztulás egyik formája. *Aki _____, nincs másra szüksége, mint a lábait _____, különben egészen _____* (János 13:10).
 - c. A megbocsátás közössége, mert csak úgy nyerhetünk Istentől bűnbocsánatot, ha mi is megbocsátunk másoknak. *Ha pedig meg nem _____ az embereknek az ő vétkeiket, a ti mennyei Atyátok sem _____ meg a ti vétkeiteket.* (Máté 6:15).
 - d. Ez biztosítja számunkra a közösséget mind Krisztussal, mind a hívőkkel. *Ha meg nem moslak téged, semmi _____ sincs én hozzám.* (János 13:8). *Azért, ha én az Úr és a Mester megmostam a ti lábaitokat, _____ meg kell mosnotok egymás lábait.* (János 13:14).
2. Mi az úrvacsora jelentősége?
 - a. A kenyér Jézus testét jelképezi, amely megtöretett a mi bűneinkért. *Vegyétek, egyétek! Ez az én _____ mely ti érettetek megtöretik; _____ az én emlékezetemre.* (1 Korintus 11:24).
 - b. A bor Jézus vérének szimbolizálja, amely a mi vétkeinkért ontatott ki. *E pohár amaz új testamentom az _____ által; ezt cselekedjétek, valamennyiszer _____ az én emlékezetemre.* (1 Korintus 11:25).
 - c. Az úrvacsorai istentisztelet egységet és stabilitást jelent az egyház számára. *Mert egy a kenyér, egy _____ sokan; mert mindnyájan az egy _____ részesedünk.* (1 Korintus 10:17).

Miután megmostuk egymás lábát, és együtt vagyunk az Úr asztalánál, osztozunk a jegyek által Jézus szenvedésében és halálában. Az asztalnál megbocsátás, megbékélés és egység van.

d. Az úrvacsora intézménye fennáll a kereszttől Jézus második eljöveteleig. *Mert valamennyiszer eszitek e kenyeret és isszátok e pohárt, az Úrnak halálát hirdessétek,* _____ . (1 Korintus 11:26).

3. Mielőtt úrvacsorát vennék, mit kell tennünk?

Próbálja meg azért az ember magát, és úgy egyék abból a _____, és úgy _____ abból a pohárból. (1 Korintus 11:28). Itt a régies „megpróbálás” mai szóhasználatban megvizsgálást jelent.

Tehát, mielőtt ennénk a kovásztalan kenyérből és innánk az erjedetlen borból (szőlőmustból), meg kell vizsgálnunk szívünket, nehogy készületlenek legyünk. Felkészültek akkor vagyunk, ha elrendeztük dolgainkat Istennel és embertársainkkal. Nem tudunk felkészülni az úrvacsorára, ha vannak meg nem vallott bűneink és rendezetlen kapcsolataink.

„Mert aki méltatlanul eszik és iszik, kárhozatot eszik és iszik, mivelhogyan nem becsüli meg az Úrnak testét.” (1 Korintus 11:29)

Amikor érdemtelenül veszünk részt az úrvacsorán, Isten ítélete alá kerülünk. Csupán akkor lesz áldássá számunkra a kehely, ha megvizsgáltuk szívünket, megvallottuk bűneinket és elfogadtuk az Ő megbocsátó szeretetét.

Imádkozzunk:

Mennyei Atyánk!

Köszönjük a csodálatos búcsúajándékokat, amelyek segítenek emlékezni életedre és szolgálatodra. Köszönjük, hogy méltóvá teszel a te isteni természetben való részesülésre, és megígérted nekünk az erőt a győzelemre. Jézus nevében imádkoztunk. Ámen.

Farkas Győző, lelkész, Zilah

Kedves Olvasók!

Továbbra is igényelni lehet ingyenes, közepes méretű Bibliát terjesztőinknél, avagy telefonon a megyei terjesztési felelősöknél.

Édes anyanyelvünk

A nyelvek problémája

A *deizmus* elmélete szerint létezik egy Teremtő, aki miután valamikor régen megalkotta a világot, és a természet törvényeivel felruházta azt, sorsára bízta, hagyva hogy magától bontakozzanak ki a történelem és a korszakok eseményei, anélkül, hogy Ő továbbra is beleavatkozna ezekbe.

A *darwinizmus*, és a fejlődés-elmélet szerint a nyelvek a Föld különböző helyein megjelenő, alacsonyabb rendű állatformákból kifejlődő majomemberek makogásából jöttek létre, s közben a primitív emberek egyre magasabb rendűvé váltak, nyelvük is annál bonyolultabbá lett.

De most figyeljük meg az alábbi igeverseket:

„Mert Őbenne élünk, mozgunk és vagyunk...” (Cselekedetek 17:26)

„...minden Őbenne áll fenn.” (Kolossé 1:17)

(A Fiú) „...hatalma szavával fenntartja a mindenséget...” (Zsidók 1:3)

Tehát, a Biblia szerint Isten az, aki vezéri, és fenntartja a világot – s egy veréb sem esik a földre az Ő tudta nélkül.¹

¹ Máté 10:29

De ha Ő vezérel mindent, mi a helyzet a sok szenvedéssel?

A földi szenvedés nem az Ő akarata szerint való, de meg kell engednie azt, mivel az embert szabad akarattal ruházta fel – a szenvedés pedig az ember engedtlenségének, helytelen döntéseinek a következménye. Mindazonáltal a szenvedés egy iskola, mely révén megutáljuk okozóját, a bűnt, és vágyakozunk egy jobb, tiszta, fájdalom nélküli országba: ez lesz a nemsokára elkövetkező örök élet.

Ugyanakkor, mivel az emberi nyelv Isten ajándéka számunkra, és Isten ezen az úton akar kommunikálni velünk, és bemutatkozni minden emberi lénynek, nem hagyhatta, hogy valamely népnek ne legyen meg ez a lehetősége. Ezért Ő, aki a számtalan madárfajnak a saját jellemző énekét ültette piciny agyába, nekünk, az Ő képére és a hasonlatosságára alkotott emberi családnak megadta a beszéd csodálatos ajándékát.

A Biblia szerint a kezdeti nyelvet már Ádám és Éva megkapta, születésük, azaz megalkottatásuk napján, az Édenkertben. Ez volt az emberiség közös nyelve az Özönvízig, majd ezt a nyelvet

Noé és családja átmentette az újra benépesítendő földre. Néhány száz év alatt az emberek elszaporodtak, és Nimród vezetésével egy egységes államot akartak létrehozni a Sineár földjén – vagyis Mezopotámiában. Egységük és nagyságuk jeleképpen egy hatalmas, toronyszerű építményt szerettek volna építeni Babelben. Ezt Isten megakadályozta azáltal, hogy a különböző családok, nemzetségek elméjébe egy pillanat alatt különféle új nyelveket plántált: ezek voltak az ősnelvek. A számos, a másik törzs számára érthetetlen nyelven beszélő nemzetség ekkor szétszóródott, és ekként beteljesítették az Úr kezdeti, Ádámnak és Évának adott parancsát:

„Szaporodjatok és sokasodjatok, és töltsétek be a földet...” (1 Mózes 1:28)

Teltek az évszázadok és évezredek. Egyes nyelvek ágazatokra oszlottak, majd továbbfejlődtek,² mások pedig kihaltak, eltűntek.

² Itt nem az evolúcióelmélet szerinti semmiből való kifejlődéséről van szó, hanem a már meglévő nyelvek a változó körülményekhez való ésszerű alkalmazkodásáról.

Ha az evolúcióelmélet igaz lenne, akkor a primitívebb, saját írással nem rendelkező, elmaradott törzsek nyelvének sokkal fejlettebbnek kellene lennie a fejlett, civilizált népek nyelvéhez képest. Ez azonban egyáltalán nincs így. A világon létező kb. hatezer nyelv³ mindegyike rendkívül pontos szabályok szerint van felépítve, sokszínű, bonyolult kifejezésmóddal, kiejtéssel, szókinccsel. A legjobb nyelvészek csoportja kellene ahhoz, hogy bármelyik ilyen nyelvet a semmiből kidolgozhassa.

Nos, gondoljuk csak meg: a misszionáriusok az utóbbi egy-két évszázad során elértek az amazonászi őserdő kis, elrejtett törzseihez, s ugyanígy Új Guinea dzsungelének, vagy Óceánia szigetvilágának számos, írástudatlan, világtól teljesen elzárt törzséhez, s mindegyiknek a nyelve a latinhoz meg az európai nyelvekhez hasonló pontos struktúrával, bonyolult nyelvtani szabályokkal rendelkezik: még a beszélői sem tudják **miért van az úgy**, de azt tudják, **hogyan** kell mindent elmondani!

Világosan meglátszik hát a felsőbb intelligenciának, a Teremtő Isten háttérből történő, mindnyájunkról való csodálatos gondoskodásának valósága.

A magyar nyelv

„És az egész emberi nemzetséget egy vérből teremtette, hogy lakozzanak a földnek egész színen, meghatározván eleve elrendelt idejüket, és lakásuknak határait.” (Cselekedetek 17:26)

Az, hogy a magyarok törzsei a messze múltban kialakultak, s

Minden egyes nép pontosan megszerkesztett nyelvvvel rendelkezik.
Hmong törzsbeli nők Vietnámban

³ Pl. csak Pápua Új Guineában 839 nyelvet fedeztek fel – ám a legtöbbször 1000 beszélő alatti.

hogy a 9. század végén ezek közül hét betelepített a Kárpát-medencébe, nem a véletlen műve, hanem Isten döntése volt, ki meghatározta minden nép lakóterületének határait.

Ami a nyelvünket illeti: a Magyar Tudományos Akadémia és a nemzetközi nyelvtudomány a magyar–finnugor nyelvrokonság elméletét bizonyított ténynek tekinti. A rokonság az alapszókinccs és a nyelvtani szerkezet területén figyelhető meg.

A magyar nyelv ősi szókinccsbe tartoznak az uráli, finnugor és ugor együttélés korára visszavezethető, legalább 2500 éves szavak – mintegy 700 szó.⁴

Második nagy szócsoporthoz a belső keletkezésű szókészlethez tartozik (hangutánzó, képzett, összetett, mesterséges, stb. szavak). Megjegyzendő, hogy csupán a Kazinczy Ferenc nevéhez kötődő, 18–19. századi nyelvújítás kb. tízezer szóval gazdagította nyelvünket.

Harmadsorban, beszélhetünk a jövevényszavak készletéről. A jövevényszórétegek, időrendi sorrendben a következők: a honfoglalás előttről a permi, iráni és kaukázusi szavak egy kisebb csoportja, és főleg a török jövevényszavak. A honfoglalás után beszélhetünk besenyő, kun, szláv és oszmán-török szavakról. E négy közül túlnyomó részt a szláv teszi ki: ez a különböző szláv népekkel való együttélés eredménye.

A nyugati kereszténység és az európai kultúra révén rengeteg a latin jövevényszavunk is, majd az

A finnek ősi nyelvrokonaink. Suomenlinna erődje Helsinkiben

osztrák–német befolyás eredményeképpen megjelent a számos német jövevényszó. Nyelvünk kisebb mértékben tartalmaz ugyanakkor olasz, francia, cigány, román, és jiddis eredetű szavakat is.

A szókinccsünk további csoportjait a vándorszavak, a nemzetközi szavak, és a vitatott, megismeretlen eredetű szavak jelentik.⁵

Most pedig vizsgáljuk meg a keresztény ember számára nagyon fontos négy magyar szó eredetét.

Isten, Atya, Fiú, Szentlélek⁶

Isten

E szavunk alapja a hajdanán ős jelentésű *is* szó, melyből *ise* lett. Például, tekintsük meg az első latin betűs, és magyar nyelvű emlékünket, a *Halotti beszéd* (származá-

⁵ E részhez lásd ugyanott, az 1005–1024. oldalakat.

⁶ Ez a fejezet a már említett *Etimológiai szótár* illető címszavai alapján készült.

sa: 1192 körül, III. Béla uralkodása idején, Boldva, Bencés kolostor – a Pray-kódex 136. lapján) egy mondatát:

Menyi milostben terumteve eleve miv ~~isemucut~~ adamut.

Mai szavakkal:

Mennyi malasztban teremté kezdetben a mi **ösünket**, Ádámot.

A régi, pogány magyarban az *is* valószínűleg *apácskát* jelentett. Istenre pedig mint *atyára* kezdtek el gondolni.

Ilyen eset áll fenn pl. a finnben:

ukko: öregember

Ukko: Isten (legfőbb istenség, az ég istene)

Vagy, a latinoknál:

pater: atya

Jovis: az ó-itáliai főisten

Jovis-pater: Jovis-atiya, később ez a név alakult át Jupiterré.

Az *ise*: ős, apa, atya jelentésű szó később, a keresztény korban, latin behatásra is átvehette az Isten jelentést. Pl. a Miatyánk, vagyis a *Páter noster* imádság befolyására, ahol Istent Paterként szólítjuk meg:

4 Zaicz Gábor: *Etimológiai szótár*, 10. oldal. Tinta Könyvkiadó, 2021.

Pater noster qui es in caelis..., vagyis:

Mi Atyánk, ki vagy a mennyekben...

Az *ise* ezután kicsinyítőképzős alakváltozással lett *Isten*.

Atya

Ősi, uráli eredetű szó. Pl. a mordvin nyelvben:

at'a: nagypapa

A finnben:

ati: após

Fiú

Ez is ősi, finnugor kori szó. Például.

Vogul *püw*, zürjén: *pi* egyaránt fiút jelent.

Votják *pi*: fiú, gyermek.

Mordvin *pijo*: unoka.

Szentlélek

A **szent** szó alapja a latin *sanctus*, s ebből lett angolul a *saint*, pl. Saint Nicholas, vagy franciául ugyancsak *saint(e)*: Sainte Claire. A magyar *szent* szó ugyanakkor, a nyelvészek szerint a szláv *svet*-ből származik, s a régi magyarban *szvent* volt a megfelelője. Az idők során a *v* eltűnt, ugyanúgy mint a szláv *svobod*: szvabad, azaz szabad szó esetében történt.

Ami a **lélek** szót illeti, ez is finnugor kori szó. Tekintsük meg a rokon nyelvekben:

- a vogulban *lel*: lélek
- a zürjénben *lol*: lélegzet, szellem
- a finnben *löyly*: pára
- a lappban *liew'la*: gőz, pára.

Nyelv és üdvösség

Egy szomorú valóság: a nyelvészek szerint a magyar nyelv rendkívül gazdag, ami a károm-

kodásokat, trágár beszédet illeti. De ha valaki ismeri az Isten erre vonatkozó parancsait a Bibliában, akkor rájön, hogy erre büszkék lehetünk-e vagy sem.

„Az Úrnak a te Istenednek nevét hiába fel ne vedd; mert nem

Minden mérgesség és fölgerjedés és harag és lárma és káromkodás kivettessék közületek minden gonosszággal együtt.” (Efézus 4:29–31)

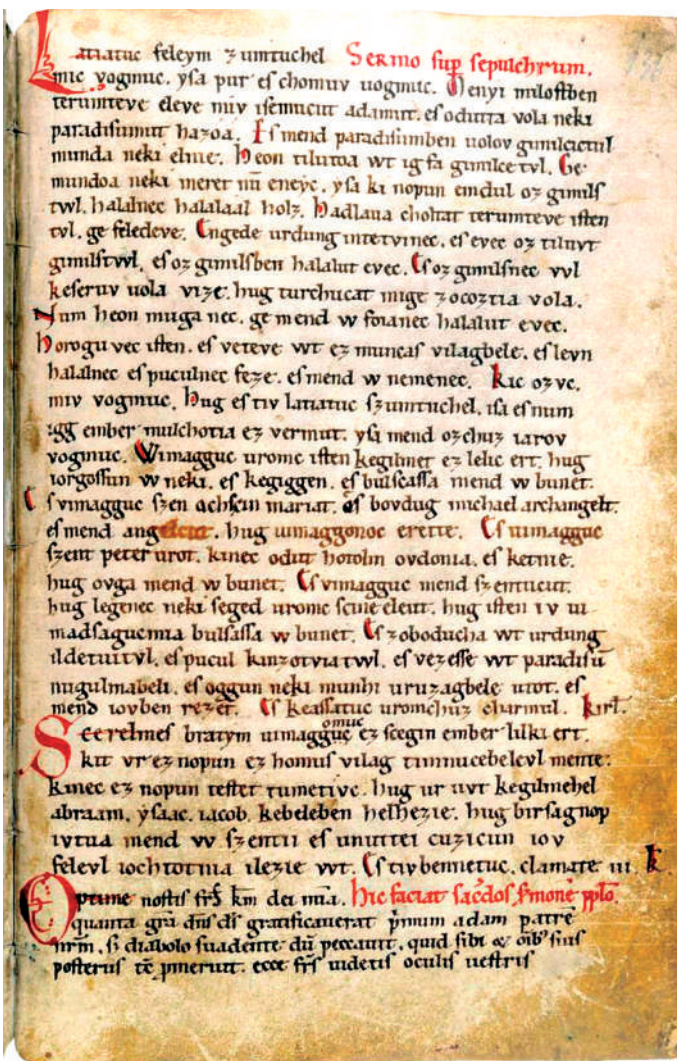
Sokan úgy tartják, megengedett a romlott beszéd, odamondás akkor, ha idegesek vagyunk. De ezzel,

ahogy fent is olvastuk, nagyon megszorítjuk Isten Szentlelkét, és ugyanakkor betessékeljük Sátánt az életünkbe. Az Isten nevét trágárul használó, obszcén beszédet kedvelő ember esetében Sátán valószínűleg úgy érvel, hogy az illető, tiszteletlen beszédével kimutatja, hogy nem Isten híve, hanem az övé, a bűn atyjáé – s így magának követeli őt.

Az ilyen emberek háza, sőt élete a pokolhoz hasonló. Én tudom, miről beszélek, mert amikor még Istent nem ismertem, rendkívül romlott, gonosz beszédű, káromló fiatal voltam. De Isten, az Ő nagy irgalmából, megkönyörlött rajtam.

Egy másik csoport, aki magát vallásosnak és tisztességesnek tartja, megengedi magá-

nak, hogy Isten nevét, meg a Hozzá tartozó fogalmakat közönséges módon, indulatszóként, köztöszóként, meg egyéb hiábavaló módon használja, ismételgesse. De figyeljük csak meg a Tízparancsolatnak az előbb idézett harmadik parancsolatát: nem csak a káromlás, hanem Isten nevének *hiábavaló* ajkunkra vétele is bűn, és elnyeri büntetését.

A Széchenyi könyvtárban őrzött *Halotti beszéd* két részéből áll: egy 26 soros temetési prédikációból, és egy hat soros könyörgésből

hagyja azt az Úr büntetés nélkül, aki az ő nevét hiába felveszi.” (2 Mózés 20:7)

„Semmi rothadt beszéd a ti szátokból ki ne származzék, hanem csak a mely hasznos a szükséges építésre, hogy áldásos legyen a hallgatóknak.

És meg ne szomorítsátok az Istennek ama Szent Lelkét, a ki által megpecsételtetek a teljes váltáságnak napjára.

A harmadik embercsoport furcsa szokást vett fel: ők nem használnak (legalábbis kezdetben) trágár szavakat, vagy Istenhez tartozó fogalmakat illetlen módon. Ők Sátánnak egy másik, ravasz csapdjába estek bele: azonos hangzású, de némileg különböző, talán önmagukban ártatlan szavakat, kifejezéseket emlegetnek viccesen unos-untalan, amelyek azonban a hallgatóknak obszcén dolgokat, vagy magát Istent juttatják tiszteltelen módon eszükbe. Az ilyenek, a végső nagy ítélet napján ártatlan arccal így szándékoznak védekezni:

– De hát mi rosszat mondtam...?

De el lehet-e rejtőzni a szíveket vizsgáló, Mindenható Isten elől?

Becsüljük hát meg a Krisztus érettünk kifolyt vérével, félelemmel és tisztelettel használva Isten eme nagy ajándékát, a beszéd képességét, tudva hogy minden szavunk le van jegyezve a mennyben.

**Háromszék a magyar nyelvterület délkeleti bástyája.
Háromszéki viselet**

„Ha valaki beszédben nem vétkezik, az tökéletes ember...” (Jakab 3:2)

„... a szívnek teljességéből szól a száj. (...) Mert a te beszédedből ismertetsz igaznak, és a te beszédedből ismertetsz hamisnak.” (Máté 12:34,37)

„Szentek legyetek, mert én szent vagyok.” (3 Mózes 11:44)

Ugyanakkor ne csak beszédünkben legyünk szentek, hanem gondolatainkban és cselekedeteinkben is. Az Úr segítsen meg minket mindezekre, e pillanattól kezdve. Az Ő ereje és kegyelme által. Ámen.

Jancsó Erik, Kolozsvár

Reinkarnáció

Bevezető

A buddhizmus és hinduizmus, de ugyanúgy a dzsainizmus és a szikh¹ vallás alapvető tanításai közé tartozik a lélek vándorlása, és annak egy új testbe való beaköltözése, latinosan *reinkarnálódása*. Habár ez egy pogány, távolkeleti tanítás, a 19. századtól kezdődően, a spiritizmus és a teozófia úttörésével helyet talált nálunk, a keresztény világban is.²

¹ Mind e négy vallás indiai eredetű.

² A reinkarnáció, elszigetelt tanításként itt nyugaton azelőtt is felbukkant. Az első század végétől kezdődően a gnosztikusok vallották, a 12–14. szá-

Egyre több olyan személlyel találkozom a mi tájainkon, románokkal és magyarokkal egyaránt, akik, habár a különböző történelmi egyházak tagjainak vallják magukat, hisznek a reinkarnációban is. Mindez a New Age, vagyis Új Korszak jellemvonásaihoz tartozik, amelyben a körülöttünk (folyóiratokban, könyvekben, tévében, rádióban, interneten, reklámokban, filmekben, zenében, tudományosnak tűnő előadásokban, természetes gyógymódoznak feltüntetett újkori okkult praktikákban, stb.) folyó propa-

zadban a katarok, és ugyanígy a 17. században keletkezett rózsakeresztesek is.

ganda révén a pogányság teljesen összekeveredik a kereszténységgel.

A Krisztus és a Sátán között dúló nagy küzdelemben ugyanakkor nagyon fontos eldöntőnk azt, hogy miképpen viszonyulunk a Bibliához. Hisszük-e még azt, hogy ez Isten szava, melyet Ő, mint Mindenható Isten, megőrzött, módosítások nélkül máig?

Sokan ezt már nem hiszik.

– A Bibliát a különböző zsinatok, meg az Egyház megváltoztatták az évszázadok folyamán. Amit ma Bibliaként tartunk kezünkben, már amúgy sem az eredeti. Így hát kár is olvasni.

A Gangesz, a hinduk legszentebb folyójának partja Risikeshnél. A hindu zarándokok hiszik, hogy ha benne megfürdenek, és vizéből isznak, az gyógyulást hoz számukra, és segít a lelkük megtisztításában, meg a reinkarnációtól való szabadulásukban

– A valódi iratokat elrejtve őrzik, a Vatikán pincéiben. Oda te úgysem férközhetsz be.

– Hiába is olvasod a Bibliát, azaz úgysem értél semmit. A Bibliát valójában egy titkos kód szerint kell értelmezni, amely csak keveseknek van birtokában.

Egy külön téma lenne a Biblia elleni támadások kivédése. Most erről csak annyit, hogy a szeretet Istene nem hagyhat minket támasz nélkül. Ha a Biblia valóban megbízhatatlan lenne, akkor nem rendelkeznenk semmilyen vonatkoztatási ponttal, és bárholva sodorhatna minket az újabb és újabb tanítások bármilyen szele.

Azoknak pedig, akik még hisznek a Bibliában, a reinkarnáció előmozdítói az utóbbi időben azt állítják, hogy az újra testet öltést valójában a Szentírás is tanítja – és ezt különböző igehelyekkel próbálják alátámasztani.

Először is: mi a reinkarnáció?

A hinduizmus szerint a *szamszara* körforgásában a lélek a halál pillanatában elválik a testtől, majd ezután, az illető életében megvalósított jó vagy rossz karma alapján, egy magasabb rendű, vagy egy alacsonyabb rendű lénybe költözik. A hindu felfogás szerint magasabb rendűt a magasabb kaszt (vagy *varna*), alacsonyabb rendűt pedig alacsonyabb kaszt, vagy akár valamilyen állat, madár vagy rovar jelenthet. A jó karma gyűjtésével azonban egy újabb reinkarnáció révén ez utóbbi helyzetből is vissza, és feljebb lehet haladni. A kérdés itt csak az, hogy egy gonosz emberből lett hangya vagy féreg miként gyűjtgethete magának jó karmát...?

A hindu panteon isten-milliói között három fő isten létezik: Brahma, a teremtmény, Vishnu, a fenntartó, és Shiva, a pusztító. E vallás szerint 4,32 milliárd évenként Shi-

va mindent elpusztít, majd Brahma mindent újjáteremt.

A hindu ember végső célja a *Brahmannal* való egyesülés – mely nem tévesztendő össze Brahma istennel. A Brahman nem személyes, és nem is személytelen, kifejezhetetlen és megismerhetetlen. Ő maga a minden, és minden a Brahman. Ő a világmindenség.

A *Brahmannal* való egyesülést segítik a jóga különböző fajtái és iskolái. A jóga útján a gyakorló transz állapotba kerül, mely lehetővé teszi, hogy a tudata felfelé szálljon, a tudatállapot egyre magasabb szintjeire. Végső célja az, hogy az ember elérhesse az önmegvalósítást, azaz rádőbbsenjen arra, hogy ő egy a *Brahmannal*. Tehát a jó karma gyűjtése (a ceremóniák, ünnepek, tabuk, tisztulási szertartások, istenek imádása, imák, guruknak való adakozás, stb. által), vagy a jóga útján az emberi lélek kilép az illúzió, vagyis a *maya* világából, és megvalósul a *moksha* – vagyis a szamszarából, a reinkarnációk körforgásából való kiszabadulása. Ekként, a lélek a *nirvánába* jut, amely *kifűjást* jelet, azaz a *semmit* következik be. Ez a hindu üdvösség: a semmiség érzése, a személyes lét kialakása, amikor nincs többé sem öröm, sem fájdalom, s a lélek részévé válik a nagy *Brahmannak*.

Történelmi háttér

Az egész hindu tanrendszert valószínűleg az Indiai félszigetre az i.e. 10. században észak felől betörő árja törzsek vezették be, azért, hogy a meghódított dravidákat tartós alárendeltségben tartsák. Megalapították a kasztrendszert, és természetesen ők, az árják lettek a legmagasabb kaszt, vagyis a brahminok. Arra tanították az alacsonyabb kasztba

tartozókat, hogy ha sorsukat belenyugvással fogadják, javíthatnak a karmájukon, és a következő életükben egy magasabb rendű kasztba szülehetnek újjá.

A hinduizmus tanítása szerint brahminná ezer újjászületés után válik az ember. A brahminokat Brahma isten a saját fejéből alkotta meg, míg a többi kasztot más, alacsonyabb rendű testrészeiből (a harcosokét a karjaiból, a vaisjákét a combjaiból, a súdrákét pedig a lábszáraiból teremtette).

A brahminok azok, akik Brahma isten és a nép között közvetítenek. A kaszt elnevezés a portugál *casta* szóból ered, mely e nyelven *nemzetséget* jelent. A portugál kereskedők a 16. században nevezték így el a hindu társadalom rétegeit. A hinduk saját szanszkrit szava erre a *varna* – ez pedig bőrszínét jelent. A brahminok kasztja ma is világosabb bőrszínű, mint a többieké, ugyanis az őshonos dravidák sötétebb bőrűek voltak.

A brahminok kasztja alatt a ksatrijáké, vagyis a harcosoké áll: ezek közül került ki a *rádzsa*, vagyis a király. Ezután a vaisják, a kereskedők, és kézművesek varnája következik, majd a súdráké: ezek az állatartók, földművesek és szolgák. Ezen kívül vannak a páriák, az érinthetetlenek. A muzulmán hódítások idején ez utóbbi rétegből sokan tértek át az iszlámra, mely által az új hódítókkal egyenrangúvá válva, részben kiszabadultak az érinthetetlenségből.

Mi, európaiak, s az összes többi nép a hinduk számára érinthetetlenek, azaz páriák vagyunk,

és teljesen kívül esünk a vallási rendszerükön – nem lévén semmiféle remény számunkra. Ha valamelyik kasztba tartozó hindu Európába utazik, és üzleti érdekek miatt keresztényekkel, vagyis páriákkal érintkezik, otthon bonyolult és visszataszító tisztulási szertartáson kell átesnie (pl. a tehén öt szent terméke, a vaj, tej, túró, vizelet, és ürülék rituális fogyasztása révén).

Az, hogy a nyugati civilizációt napjainkban mégis elárasztják a

egyistenhitű kereszténység számára átgyúrt hinduizmus megjoga a szeretetről, nyugalomról, lelki egyensúlyról, stresszoldásról beszél, és nem szól a sok milliós istenségről sem. Az, aki Indiába utazik, egy teljesen más valóságra talál: a piszok, a szegénység, a tabuk, a babonák, és a sötét bálványimádás világára.

Biblia és reinkarnáció

Lehetséges tehát az, hogy a Biblia és Jézus Krisztus tanítása megegyezzen az előbb bemutatott hitrendszerrel? Aki csak kicsit is ismeri a Szentírást, az jól tudja, hogy ég és föld a különbség közöttük.

De vajon maga a reinkarnáció tana nincs-e mégis belerejtve a Bibliába? E második kérdésre egy kis komplikálja a választ az, hogy a hinduizmustól függetlenül, itt nyugaton is már létezett a lélek-vándorlásba vetett hit az ókori görög gondolkodók egyike-másika (pl. Platón, Szókratész), sőt a kereszténykori civilizáció egyes híresebb alakjai között. De vajon Jézus Krisztus és tanítványai is hittek a reinkarnációban? Vizsgáljuk meg az erre vonatkozó érveket!

Illés

és Keresztelő János

Akár az interneten, akár a különböző, ezoterikát³ – nyíltan vagy rejtve – reklámozó könyvekben,

³ Ezoterika: titkos, rejtett, okkult, nem-keresztény tanítások. Az elnevezés az *eszoteriké: belső görög* szóból ered, mely a beavatottak belső körére utal (wikipedia.hu).

Brahma születése vaisnavista ábrázolásban. A Visnu-központú hindu tradíció, a vaisnavizmus szerint Brahma isten Visnu köldökéből emelkedett ki, belőle jött létre

guruk, s a jóga a keresztények között is divatosá vált, annak pusztán anyagi okai vannak. Az Indiából érkezett guruk (mesterek) ugyanis nagy vagyonokra tesznek szert nyugati követőik révén, kiknek persze nem említik sem a kasztonkívüliséget, sem a kasztok közötti kegyetlen elzárkózást. Az

ez lesz a reinkarnáció bibliai jelenlétére felhozott legelső bizonyíték.

„És megkérdezték őt az ő tanítványai, mondván:

– Miért mondják tehát az írástudók, hogy előbb Illésnek kell eljőnie?

Jézus pedig felelván, monda nékik:

– Illés bizony eljő előbb, és mindent helyreállít, de mondom néktek, hogy Illés immár eljött, és nem ismerék meg őt, hanem azt mívelék vele, a mit akarának. Ezenképen az ember Fiának is szenvednie kell majd ő tőlük.

Ekkor megértették a tanítványok, hogy Keresztelő Jánosról szóla nékik.” (Máté 17:11–13)

Nos, ha Keresztelő Jánost Jézus Illésnek nevezi, akkor ez nemde azt jelenti, hogy János Illés reinkarnációja volt?

Az első probléma itt rögtön a reinkarnáció meghatározásából származik: az ember lelke az illető **halála után** kiszáll, és egy másvalakiben születik meg, tehát a gyermek ezzel a lélekkel fogan meg. Csakhogy Illésről

azt olvassuk, **hogy nem is halt meg!**

„És lőn mikor az Úr Illést felakará vinni a szélvész által mennyekbe: elméne Illés és Elizeus Gilgálból. És lőn, a mikor menének és menvén beszélgetének, ímé egy tüzes szekér tüzes lovakkal elválasztá őket egymástól. És felméne Illés a szélvészben az égbe.” (2 Királyok 2:1,11)

A két ember közül, akik eddig a történelem során nem ízlelték meg a halált, hanem élve ragadtak fel a mennybe, Illés volt az egyik, és az Özönvíz előtt élt Énoch (1 Mózes 5:24) a másik. E két ember képezi a két korszak szentjeinek mennybe felvitt első zsengéjét. Nos, ha meg sem halt, akkor hogy születhetett a lelke újjá Keresztelő Jánosban? Mert olyat, hogy valakinek a lelke egyszerre két emberben létezzen, még a reinkarnáció tana se pípált!

Másrészt, néhány verssel korábban olvashatjuk, amint azelőtti nap, a megdicsőülés hegyére Mózes (akit halála után Isten feltámasztott és ugyancsak elragadtott

– lásd Júdás 9. versét) és Illés eljöttek az Úr Jézussal beszélgetni, s őt bátorítani.

„És ímé megjelenék ő nékik Mózes és Illés, a kik beszélnek vala ő vele.” (Máté 17:3)

Jó, de akkor mire értette az Úr Jézus azt, hogy „ő Illés”?

Lukács evangéliuma első fejezetében látjuk, amint az Úr angyala megjelenik Zakariásnak, és próféciát mond neki Jánosról:

„... a te feleséged, Erzsébet, szül néked fiat, és nevezed az ő nevét Jánosnak. (...) nagy léssen az Úr előtt (...) És az Izrael fiai közül sokakat megtérít az Úrhoz, az Ő Istenükhöz, és ez Őelőtte fog járnai az Illés lelkével és erejével...” (Lukács 1:13,15–17)

Tehát, ez a magyarázat: az Illés lelkületével, a benne annak idején munkálkodó Szentlélek által fog Keresztelő János az Úr Jézus útkészítője lenni. Az hogy az Illésben levő lélek a benne levő erőt és Szentlelket jelenti, meglátszik a kérésből is, amellyel annak idején Illés tanítványa, Elizeus fordult mesteréhez:

„És mikor általmentek, monda Illés Elizeusnak:

– Kérj tőlem, mit cselekedjem veled, mielőtt tőled elragadtatom.

És monda Elizeus:

– Legyen, kérlek, a te benned való léleknek kettős mértéke én rajtam.

És ő monda:

– Nehéz dolgot kértél; mégis, ha majd meglátsz engem, mikor tőled elragadtatom, meglesz, a mit kérsz.” (2 Királyok 2:9–10)

Itt sem azt kérte a már felnőtt Elizeus, hogy Illés – akiről különben tudta, hogy élve megy fel a mennybe – valamiképpen benne reinkarnálódjon, hanem szeretett volna részesülni abban a Lélekben, mely egyedül tesz képessé az

Lingam-imádat a Pashupatinath-templomban (Katmandu, Nepál). A lingam Shiva isten fallikus szimbóluma, és szinte minden hindu templomban megtalálható

Istennek való szolgálatra. Íme, az Úr Jézus erre utaló szavai tanítványaihoz:

„Hanem veszték erőt, minekutána a Szentlélek eljön rátok, és lesztek nékem tanúim úgy Jeruzsálemben, mint az egész Júdeában és Samáriában, és a földnek mind végső határáig.” (Cselekedetek 1:8)

A vakon született ember

A reinkarnáció védelmezőinek egy másik érvére az alábbi versek szolgáltatókat alapot:

„És amint eltávozték, látta egy embert, aki születésétől fogva vak vala.

És kérdezék őt a tanítványai, mondván:

– Mester, ki vétkezett, ez-é vagy ennek szülei, hogy vakon született?” (János 9:1–2)

Valóban, első látásra úgy tűnhet, mintha a tanítványok hittek volna a reinkarnációban: a vakon születettnek egy előző életéből származó rossz karmája miatt kellett most bűnhődnie. Mert egyébként hogyan is értelmezhetnénk azt, hogy **ő vétkezett-e** vagy a szülei, **hogy ekként született?**

Nos, ez valóban furcsának tűnik: hogy kérdezhettek ilyet a tanítványok – hisz vétkezhet-e valaki a megszületése előtt?

Az érdekes az, hogy egyes zsidók szemében igen!

Az 1 Mózes 25:22 versét, mely szerint Jákob és Ézsau már a terhes Rebeka méhében tusakodtak, a Midrash Rabbah, mely a zsidók egyik ószövetség-magyarító műve, úgy értelmezi, hogy Ézsau már a születése előtt is vétkezett.⁴

⁴ Lásd: SDA Bible Commentary, 5. kötet, 996. oldal

A Shivának szentelt Pura Ulun Danu Bratan templom Bali szigetén

Igaz, hogy a Mózes első könyvére vonatkozó midrást (igei exegezist) csak az i.sz. 4–6 században állították össze, azonban a midrások oly gyűjtemények, melyekbe az azelőtti századok bölcsességét is bevették. Így hát könnyen meg lehet, hogy már az első századi zsidók – s így az apostolok is – ekként gondolkodtak.

Íme, az Úr Jézus válasza:

„Sem ez nem vétkezett, sem a szülei, hanem hogy nyilvánvalókká legyenek benne az Isten dolgai.” (János 9:3)

S ezután csodálatos módon visszaadta a látását.

A farizeusok akkori, uralkodó felfogása szerint bizonyára a szülei vétkei, titkos bűne miatt mérte Isten e csapást, vagyis a vakságot

a fiukra. Ahogy ma is mondogatják minálunk: Isten nem verbottal..., azaz megvannak az Ő különleges, büntető módszerei. E meglátásuk miatt a farizeusok nem voltak túl könyörületesek a nyomorékok, betegek iránt.

Ami pedig a hinduizmust illeti: e vallás szerint minden bajunk egy azelőtti életünk bűneinek, rossz karmájának a következménye. Tehát a fiuk volt a hibás.

Az Úr válasza azonban: egyik sem vétkezett. Nem mintha ez a három ember bűn nélküli lett volna – hisz tudjuk, hogy egyedül Jézus volt ilyen az

egész emberi nemben. Hanem, e nyomorúságot – mely az összes többi bajjal és betegséggel együtt a bűn következménye – az Úr azért engedte meg, hogy

Banki reklám Kolozsváron

az Ő dolgai, vagyis az Ő hatalma nyilvánvalóvá legyen, azaz meglátsszon.

Ez ma is így van. A körülöttünk levő szenvedés mindannyi lehetőség arra, hogy Isten szeretetét bemutassuk az embereknek, az Isten Szentleke erejével szolgálva a rászorulókat, ekként magasztalva fel az irgalom Istenét – ahelyett hogy hűvös teológiai magyarázatokkal megelégedve, passzívan továbblépnénk.

A Szentírás félre magyarázásának se vége, se hossza. De gyertek, lássuk most meg, mit tanít Isten könyve valójában az életről, halálról, és üdvösségről.

Miért nem biblikus a reinkarnáció?

1) Valóban, mind a keresztény, mind a hindu meg szeretne szabadulni e szenvedéssel telt világból. Ám az üdvösség nem emberi erőfeszítések, vagy a jó karma gyűjtése révén, hanem Krisztusba és az Ő áldozatába vetett hit által nyerhető el:

„Mert kegyelemből tartattatok meg, hit által; és ez nem töletek van: Isten ajándéka ez. Nem cselekedetekből, hogy senki ne kérkedjék.” (Efézus 2:8–9)

„Mert úgy szerette Isten e világot, hogy az ő egyszülött Fiát adta, hogy valaki hiszen ő benne, el ne vesszen, hanem örök élete legyen.” (János 3:16)

2) A halál után nincs több esély:

„Elvégezett dolog, hogy az emberek **egyszer** meghaljanak, azután az ítélet...” (Zsidók 9:27)

Tehát, a Biblia szerint nem számtalanszor halunk meg – és születünk újra – hanem egyszer, hogy azután, a feltámadás-kor, az ítélet elé álljunk.

gátás életveszélyes: megkövesedik szívünk az engedetlenségben és gonoszságban, s örökre zárva marad előttünk a menny.

3) A lélek nem halhatatlan, azaz nem éli túl, ide-oda röpködve, a test halálát – habár, a hinduizmushoz hasonlóan, számos keresztény felekezet éppen ennek az ellenkezőjét tanítja. De lássuk, mit mond erről a Biblia: „Mert az élők tudják, hogy meghalnak; de a halottak semmit nem tudnak (...), és többé semmi részök nincs semmi dologban, a mely a nap alatt történik. (...) Mert semmi cselekedet, okoskodás, tudomány és bölcsesség nincs a Seolban, a hová menendő vagy.” (Prédikátor 9:7–8,12)

„Nem a meghaltak dicsérik az Urat, sem nem azok, a kik alászállanak a csendességbe.” (Zsoltár 115:7)

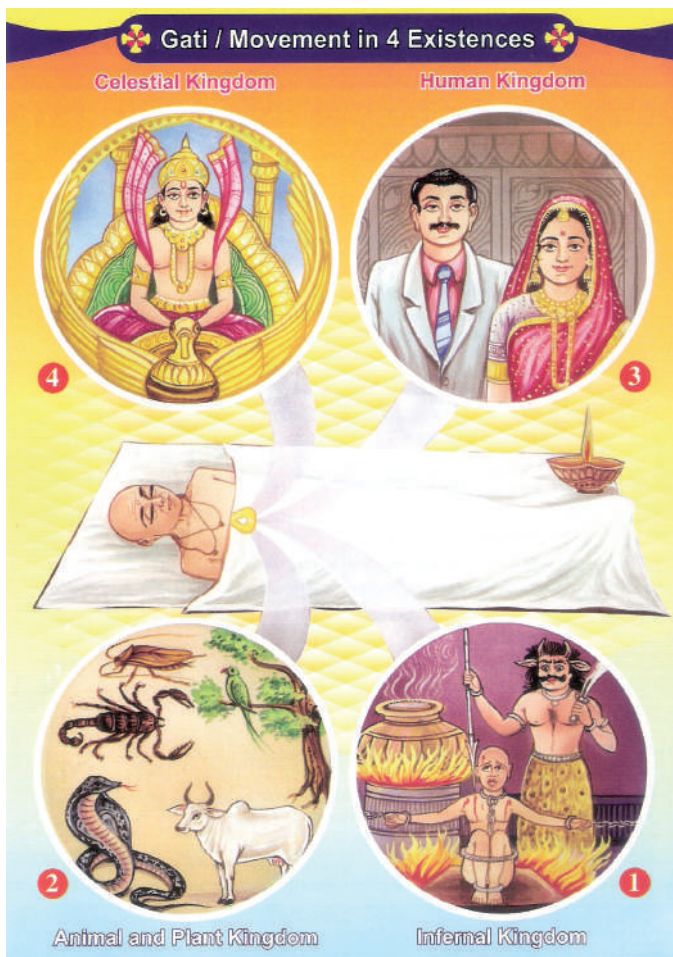
„...amely lélek vétkezik, annak kell meghalnia!” (Ezékiel 18:4)

A fenti versekből azt vehettük észre, hogy a halál valóban halál, és az embernek nincsen egy, a testet túlélő, tudatos lelke, sem amelyik itt a földön bolyong, figyelve az itteni eseményeket, sem amely Istent dicsőíti a mennyben.

4) Hogyan és mikor jutunk hát el az örök életbe?

„És ha majd elmegyek és helyet készítetek néktek, ismét eljövök és magamhoz veszek titeket; hogy a hol én vagyok, ti is ott legyetek.” (János 14:3)

„Mert maga az Úr riadóval, arkangyal szózatával és isteni harsonával leszáll az égből: és feltámadnak először a kik meghaltak volt a Krisztusban; azután mi, a

Dzsainista plakát. E vallás szerint a halál után, az illető karmájának megfelelően, a lélek bárhova juthat e négy hely közül: a menny, az emberek, az állatok vagy a pokol birodalmába

„Ímé itt a kellemetes idő, ímé itt az üdvösség napja.” (2 Korintus 6:2)

„Ma, szólván Dávid által annyi idő múltán, a mint előbb mondva volt. Ma, ha az ő szavát halljátok, meg ne keményítsétek a ti szíveiteket.” (Zsidók 4:7)

Ha amúgy is reinkarnációk hosszú sora állna minden ember előtt, elég lenne minden életben egy-egy kicsit foldozgatni a jellemünkön, hisz van elég időnk. Ám a Biblia sürget: **ma** van az üdvösség napja, **ma** ne keményítsük meg szívünket, ha az Ő szavát meghallottuk. A holnapi nap már bizonytalan, s a halo-

kik élünk, a kik megmaradunk, elragadtatunk azokkal együtt a felhőkön az Úr elébe a levegőbe; és ekképen mindenkor az Úrral leszünk.” (1 Thesszalónika 4:16–17)

„Mindnyájan ugyan nem aluszunk el, de mindnyájan elváltozunk. Nagy hirtelen, egy szempillantásban, az utolsó trombitaszóra; mert trombita fog szólani, és a halottak feltámadnak romolhatatlanságban, és mi elváltozunk. Mert szükség, hogy ez a romlandó test romolhatatlanságot öltson magára, és e halandó test halhatatlanságot öltson magára.” (1 Korintus 15:51–53)

„Mert a mi országunk mennyekben van, honnét a megtar-

tó Úr Jézus Krisztust is várjuk, ki elváltoztatja a mi nyomorúságos testünket, hogy hasonló legyen az Ő dicsőséges testéhez...” (Filippi 3:20–21)

Jézus megígérte a tanítványoknak, hogy visszatér éretűk. A második adventkor, az Ő dicsőséges visszajövele napján feltámasztja a benne való hitben elhunytakat, s együtt az élő, utolsó időket megért tanítványokkal, egy új, romolhatatlan, az Ő feltámadott testéhez hasonló testben elragad mindnyájunkat maga elé az égbe. Ezután hazamegyünk vele az Atya hajlékaiba, valahova meszse, a Világegyetem büntől nem

érintett menedékébe, s azontúl örökre Ővele leszünk.

Az Úr adja meg mindannyiunknak e hihetetlen, hatalmas ajándékot! Az Ő kegyelméből. Ámen.

Jancsó Erik, Kolozsvár

Bibliográfia:

Rabindranath Maharaj, Dave Hunt: *Egy guru halála*. Primo-Evangéliumi Kiadó, Budapest, 1991

Mark Finley: *Tanulmányozzunk együtt*. Marosvásárhely, 1998

Elena I. Neagu: *Secretele întregii vieți*. Editura Trezirea Spirituală, București, 2020.

Továbbá különféle internetes oldalak.

A magyarok története (14. rész)

III. Béla (1148–1196)

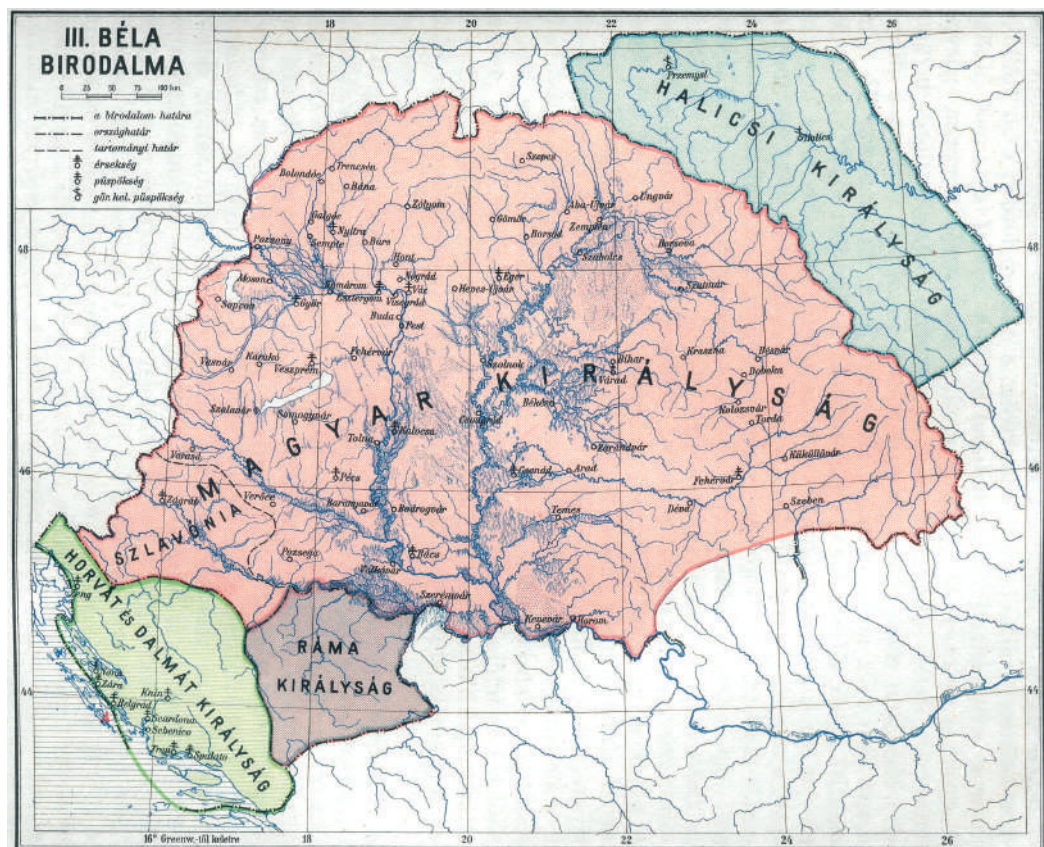
(Folytatás)¹

A legutóbbi cikkünket azzal zártuk, hogy III. István halálát követően, 1172-ben a magyar főurak annak Bizáncban élő öccsét, Bélát hívták meg a trónra. Béla meg is érkezett feleségével, Chatillon Ágnes antiókhiai hercegnővel, a Mánuel császár által biztosított erős görög sereg kíséretében.

Miután megkoronázták, III. Béla fenyegetést érzett másik testvére, Géza irányából, ezért börtönbe záratta, saját édesanyjával, Eufrozinával (Fruzsínával) együtt, aki ez utóbbi fiát szerette volna trónra juttatni. Gézának kétszer is sikerült megszöknie, egy-

szer Ausztriába, másodszer Csehországba – de mind a kétszer visszaszolgáltatták.

Végül 1189-ben, a keresztes sereggel a Szentföldre tartó Barbarossa (Rótszakállú) Frigyes né-

¹ A 19-20. lapszámból.

met-római császár kérésére bátyja kiengedte, s így Géza a keresztsekhez csatlakozhatott. Bizáncba ment, ott nősült meg, és 1210-ben hunyt el. Édesanyját, Eufrozínát Béla hamarabb kiengedte, de a Szentföldre száműzte, ahova legkisebb lánya, az 1162-ben született Margit hercegnő kísérte el. Az anyakirálynő ott is halt meg, Jeruzsálemben, 1193-ban, hatvanhárom évesen. Béla hazahozatta holttestét, és Székesfehérváron temette el.

Mivel ezt követően sem kül-, sem belföldről nem fenyegetett nagyobb veszély, az ország felvirágozhatott. III. Béla huszonnég évig tartó uralma alatt – és egy, a párizsi Nemzeti Könyvtárban őrzött, és 1185 táján készült kimutatás szerint - a magyar

királyi jövedelmek majdnem elérték az angol és a francia királyét, s csupán a két császár (a német-római meg a bizánci) előzte meg jóval őt. Az ő idejében a királyt illette meg a 72 ispánság bejövetele nék kétharmada, ezen kívül a sókereskedelem, vámok, révek, vásárok jövedelmei. Ezt úgy érthetjük meg, hogy a középkorban a király hatalma volt az ország biztonságának, erejének garanciája.

Béla ha lehetett, kerülte a háborúkat, és inkább az ország megszilárdítására törekedett. Jó volt a viszonya mind Bizánccal, mind a pápasággal. Létrehozta a királyi kancelláriát, s 1181-ben elrendelte, hogy minden előtte tárgyalta ügyet írásban is rögzítsenek.

E pillanattól számoljuk a magyar hivatali írásbeliség kezdetét.

Támogatta az egyházat, több apátságot, kolostort alapított – ilyen pl. az esztergomi Johannita rendház. Felesége, Chatillon Ágnes (aki Magyarországra érve már az Anna nevet vette fel) befolyására a ciszterci rend kifejlődött

III. Béla és Chatillon Ágnes márvány nyughelye a budavári Mátyás-templomban

hazánkban is, kolostorok épültek (pl. Pilis, Zirc, Szentgotthárd cisztercita monostorai).

1180-ban meghalt Mánuel császár, s az őt követő, egymást gyorsan váltó uralkodók már nem tudták a birodalmukat egészben megőrizni. III. Béla az erős kezű császár halálát kihasználva, visszaszerezte a Bizánc által elcsatolt horvátországi és szerémségi területeket, elfoglalta Dalmáciát, később pedig Nándorfehérvárt is, és Szófiáig nyomult.

Bélának Chatillon Annától hét gyermeke született, közöttük Imre és András későbbi királyok. Anna 1184-ben elhunyt, s rá két évre Béla feleségül vette VII. Lajos francia király lányát, II. Fülöp

Ágost francia király nővérét, Capet Margitot. Második házasságából gyermek nem született.

Margit révén a franciák a magyarok szövetségeseivé váltak, ami nagy segítséget jelentett a németek miatt: a német-római császárnak ugyanis nem tetszett Bélának a pápasággal ápolt jó viszonya.

Béla az ország déli határát a Duna-Száva vonalán szilárdította meg. Velencével Dalmácia miatt többször is harcba keveredett.

Még élete derekán utódjává tette, és megkoronáztatta elsőszülött fiát, Imrét. Második fiát, Andrást a halicsi fejedelem trónjára ültette, és rábízta Szlavónia kormányzását is. III. Béla 1196-ban halt meg, negyvennyolc éves ko-

rában. Székesfehérvárra temették el, első felesége mellé. 1848-ban bukkantak rá maradványaira. Ezek szerint nagy termetű, 1,90 m magas ember volt. 1898-ban a budavári Mátyás-templomba készített díszes sírba temették őket újra.

1192-ben ő avatta szentté László királyt, s az ő uralma idején keletkeztek legrégebbi, megmaradt írásos emlékeink: az *Ómagyar Mária-siralom*, és a *Halotti beszéd*. Ekkoriban jelent meg a pénzérméken, pecséteken a Magyar Állam címerében ma is szereplő kettős kereszt. Béla uralkodása alatt megnőtt Magyarország politikai és gazdasági súlya, és már kortársai, és közvetlen utódai is tisztelettel szóltak róla és koráról.

Imre király (1174–1204). III. László

III. Béla halálát követően, 1196-ban, az uralkodó végakarata szerint legnagyobb fia, Imre herceg örökölte a trónt, akit apja, mint már említettük, még gyermekként megkoronáztatott – 1182-ben, valószínűleg az akkoriban börtönben őrzött Géza hatalmi igényeitől tartva.

Béla ugyanakkor Imre két évvel kisebb öccsére, Andrásra is gondolt, akire, miután Halicsból elűzték az ottaniak, számos birtokot, várat, és sok pénzt hagyott. Ez azonban nem volt elég a fiatalembernek, és a vagyonát arra használta, hogy főurakat térítsen a maga pártjára, akik azután arra biztatták, szerezze meg bátyjától a koronát. Mint annyiszor az Árpád-ház történetében, most is testvérháború robbant ki. Már 1197-ben egymásra támadt a két sereg Szlavóniában (vagyis a mai Horvátország keleti részén). András győzött, és Imre az ország megosztására kényszerült, átadva öccsének Dalmácia és Horvátország hercegségét.

A következő évben, 1198-ban Imre király elvette feleségül Aragóniai Konstancia hercegnőt, II. Alfonz aragón király lányát, akitől nemsokára megszületett fia, László.

András eközben önálló uralkodóként rendezkedett be, saját pénzt veretett, és nem ismerte el Imre fennhatóságát. Egy évre rá a szerbek rátámadtak, de ő legyőzte őket, s magához csatolta Ráma és Hum vidékét. De még ez sem elégítette ki, és a pápa, III. Ince (uralom: 1198–1216) tanácsa ellenére, rövidesen újból bátyja ellen fordult. Ám ezúttal veszített: 1199-ben, Vác mellett Imre seregei győztek, s így Andrásnak menekülnie kellett: Ausztriában,

VI. Lipót osztrák hercegnél lelt menedékre.

Itt úgy tett, mintha megbánta volna bűneit, és a pápa közbenjárására az 1200-ik évben Imre visszafogadta, újból átadva neki előbbi területeit. Ekkoriban vette el András feleségül a bajor hercegnőt, Merániai Gertrúdot, akiről később még hallani fogunk.

Imre ezután Szerbia belügyeibe avatkozva elűzte II. Nemanja Sztjepánt, és annak bátyját ültette a trónra – ekként néhány évig a Szerbia királya címet is viselte. Rá egy évre a bolgárokat is legyőzte, s így a Bulgária királya címet is felvehette. Ugyanakkor a németek belháborúiba is beavatkozva, IV. Ottót, a későbbi német-római császárt támogatta riválisa, Sváb Fülöp ellenében.

Ez idő alatt András herceg bosszút forralva várakozott. 1203-ban bátyja felszólította, hogy ismerje el fia, az alig három éves László jövendőbeli királyi jogát. Ez csak olaj volt a tűzre, hisz ekként Imre esetleges halála után sem örökölhette volna a trónt. Így hát újból megindult bátyja ellen, s a két sereg a horvátországi Varasdnál találkozott, a Dráva partján. Az itt lezajlott eseményekről két forrás áll rendelkezésünkre. A néhány évtizeddel későbbi, dalmát feljegyzés szerint Imre egyedül, fegyvertelenül, királyi öltözékben átment öccse táborába, és így szólt:

– Majd meglátom, ki mer kezdet emelni a királyi vérré!

A katonák erre nem mozdultak, ő pedig belépett öccse sátrába, s a meghökkent trónkövetelőt karonfogva, átvezette a saját táborába.

A kortárs osztrák krónika szerint azonban Imre csellel fogatta

el öccsét. Mindkét változat szerint a csata elmaradt, és András herceg börtönbe került.

A következő évben, 1204-ben a hanyatló egészségű Imre megkoronáztatta kisfiát, Lászlót. Halálát érezve, és valószínűleg féltve fiát és özvegyét öccse pártjától, még életében kiengedte András, és kibékült vele. Megtette az ország kormányzójává, végrendeletében megbízta fia védelmével, s megeskette, hogy hű lesz hozzá. Imre 1204. november 30-án hunyt el, s Egerben temették el. Csupán harminc évet élt.

Halála után Konstancia tudta, hogy esküje ellenére nem sok jót várhat sógorától, és a következő év elején a kis királlyal, III. Lászlóval, és hű embereivel együtt, a koronázási ékszereket is magával vive, Bécsbe menekült – mégpedig éppen VI. Lipóthoz, akinél né-

Imre király a Képes Krónikában

hány évvel azelőtt András is bujdosott.

Sejtései igaznak bizonyultak: András azonnal sereget gyűjtött, s a gyermek befogadása miatt Lipótot háborúval fenyegette, és Bécs ellen akart vonulni. Csak hogy, még azon év májusában László valamilyen okból meghalt. Alig négy vagy öt éves lehetett. A háború így elmaradt, s a kis király holttestét hazahozták, és Székesfehérvárott temették el. Ő volt az

utolsó Árpád-házi király, akit itt helyeztek nyugalomra. Konstancia néhány évi özvegység után, 1209-ben, harminc évesen hozzáment a csupán tizennégy éves II. Frigyes Rogerhez, akiből azután Szicília királya és német-római császár lett. Egy fiuk született, a későbbi VII. Henrik német király. Konstancia 1222-ben hunyt el Palermóban, 43 évesen.

(Folytatjuk)

Bibliográfia:

Herber–Martos–Moss–Tisza: *Történelem*, 3. kötet, Reáltanoda Alapítvány, 1995

Bertényi–Gyapay: *Magyarország rövid története*, Maecenas kiadó, 1992.

Varga Domokos: *Emlékezzünk eleinkről!* Nemzeti Tankönyvkiadó, Bpest, 1996

További, internetes források.

Összeállította: **Jancsó Erik**

Balatonfüredi kirándulás

Ez év **május 24–29 között** kirándulást szervezünk Balatonfüdre. Indulás Kolozsvárról, szerda reggel, túrabusszal. Visszaérkezés ugyanide hétfőn este. **Ára: 1000 lej/fő.**

A programból: Balatonfüred, Tihany, Veszprém, Székesfehérvár, és balaton-felvidéki végvárok (Szigliget, Nagyvázsony) meglátogatása. Balatoni hajózás, fürdési lehetőség. Szakszerű idegenvezetés. Szállás: panzióban.

További információ és feliratkozás: 0749 021 935, Jancsó Erik

Kedves Olvasók!

A Világ Reménye minimális előállítási költsége a 2023. január-június időszakra, azaz **hat hónapra 25 lej**, melyet terjesztőinknek lehet átadni. Köszönjük az eddigi támogatásukat!

Kedves Olvasók!

Ha tetszett ez a lap, és továbbra is szeretnék kapni, akkor a következő lapszám kézbesítéskor szóljanak terjesztőinknek, avagy jelezzék ezt a lakhelyüknek megfelelő, és az alábbiakban megadott megyei terjesztési felelősöknél – telefonhívás, vagy SMS által.

Ugyanakkor, lapunk fenntartása érdekében támogatást fogadunk el, melyet ugyancsak terjesztőinknek lehet átnyújtani. A *Világ Reménye* minimális előállítási költsége **6 hónapra** (vagyis a 2023. január-június időszakra) **25 lej**.

Magyei terjesztési felelősök:

- ♦ Kovászna, Brassó: Márk Enikő, 0725 321 489
- ♦ Hargita: Fekete Ilona, 0740 106 422 – Udvarhelyszék, Polgár Szép Enikő, 0753 148 455 - Csík- és Gyergyószék
- ♦ Maros, Fehér: Nagy Szilvia, 0745 385 880
- ♦ Bihar: Verebi László, 0770 140 009
- ♦ Szatmár: Illyés Csilla, 0749 976 911
- ♦ Arad: Deák Andrea, 0743 626 963
- ♦ Temes: Kulcsár Lenke, 0753 161 576
- ♦ Szilágy: Farkas Csilla, 0742 301 743

- ♦ Kolozs, Máramaros és Beszterce: Jancsó Erik, 0749 021 935

Régióink: Székelyföld, Partium (Bihar és Szatmár), Szilágyság, Kalotaszeg, Mezőség, Közép-Erdély, Bánság, Szászföld, Máramaros és Beszterce.

Világ Reménye, népünk reménye Interregionális havilap

Főszerkesztő: Jancsó Erik

Telefon: 0749 021 935

E-mail: vilagremeny7@gmail.com

Minden eddigi lapszám elolvasható

és ingyenesen letölthető a

www.vilagremeny.ro honlapról.

Postacím: 400 107 Cluj-Napoca (Kolozsvár), str. Cuza Vodă (Postakert utca) nr. 12
Folyóiratunk ugyancsak megrendelhető Kolozsváron, a Cuza Vodă utca 16. szám alatti *Sola Scriptura Könyvesbolt*ban is.

Bankszámla: Asociația Pro Scriptura, CIF 37175079

Conturi Banca Transilvania:

RO72 BTRL RONC RT03 8390 6901 lejben, és RO22 BTRL EURC RT03 8390 6901 euróban.

ISSN/ISSN-L: 2784-0328

Készült: a *Viața și Sănătate Kiadó* nyomdájában (Cernica út 101, Pantelimon, Ilfov megye)

A Világ Reménye egy magánkezelésű havilap, amelynek révén az élet különböző területeit szeretnénk megvilágítani a Szentírás által, annak jobb megismerésével együtt, előmozdítva az olvasók testi-lelki egészségét, és kiemelve ugyanakkor világunk, Erdély és a magyarság szellemi értékeit. Reméljük, hogy e folyóirat tartalma egyúttal mindnyájunk üdvösségét szolgálja.

Bármikor szeretettel várjuk visszajelzéseiket, megjegyzéseiket és kérdéseiket telefonhívás, SMS, e-mail, avagy postai levél útján, a fentebb említett címeken. Ugyanakkor szívesen fogadjuk olvasóink részéről a lapunk szellemiségével egyező cikkeket, tapasztalatokat, verseket, fotókat, s egyéb anyagokat. Levél esetén a borítékra kérjük írják rá:

Világ Reménye

Ha másképpen nem jelöljük, akkor a bibliai idézetek a *Károli Gáspár* fordításból valók.